Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...етэмнай 1921 оной ...бриин 21-hээ гарана | № 16 (16239) | 1983 оной январиин 20, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ҮДЭР БҮХЭНДЭ АЖАЛАЙ ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ ТУЙЛАЯ!

ХУРЬГАД ОЛОШОРНО

...дэ үдэрнүүдтэ районой ...хынуудта хурьга абаха ...юусалгатай хаһа хүрэжэ ...хэй. «Сибиряк» колхо... хонишод энэ шухала кам...ида ехэл һайнаар бэлдэ... байна. Мүнөө энэл ажа... Түхэреэнэй отделенинн ...агша хонишон А. В. Руд...агай даадаг отарын гур...зуун эхэ хонидой хаха...ь хурьгаланхай. Ахали... отделенинн хонишон М. Деминэй хүтэлбэрил... бригадын коллектив мүн 150-яад хурьга абаад, ...за хоролтогүйгөөр түл...үлжэ байна.

Еловкын отделенинн хонинн һүрэг эрхилэгшэд түл абалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ колхозой хонишод бүхыдөө 2670 хурьга томо болгожо, тушааха түсэбтэй юм. Эдэнэр энэ хараалһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой. Хонишод харюусалгатай хүдэлмэридөө һайса бэлдэнхэй гэжэ тэмдэглэхээр. Хонидой, хурьгадай байха байранууд саг соогоо заһабарилагданхай, хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлэгдэнхэй. Отара бүхэндэ хэрэгтэй болохо зэр зэмсэгүүд, эм дом элбэгээр асарагданхай. Түл абаха хурьгашад хүсэд хүрэхөөр томилогдоо.

Л. ШАРГАКШАНОВ.

Түнхэнэй район.

ДҮН СОГСОЛОГДОО

Загарайн районой ажахынууд хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үнгэрһэн жэлэй декабрь һарын дүнгөөр Эрхирэгэй совхозой дүрбэдэхи һү һаалинн фермын (даагшань О. Ш. Бубеев) коллектив түрүүлжэ гараһан байна. Энэ фермын һаалишад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2015 килограмм һайн шанартай һү һаагаа гэхэ гү, али үнгэрэгшэ һарада 183 килограмм һү абаа.

Һаалишадай дундаһаа XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой суута малшан Федосья Куприяновна Вставская декабрь һара соо үнеэн бүриһөө 263 килограмм һү һааажа, 1982 ондо 3147 килограмм һү абаа. «Гигант» колхозой һаалишан Евдокия Ивановна Леонова үнгэрһэн һарада 241 килограмм, Онохойн совхозой малшан Логантий Федорович Козлов — 202 килограмм һү һааһан байна. Эдэнэрэй хүндэлэлдэ ажахын түб һууринда Ажалай Алдар солын туг үргэгдэнхэй.

Н. КУЧУМОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЯБУУЛАГДАНА

...үдөө ажахын машина, ...икэ заһабарилха хүдэл...ын эгээл мүнөө үедэ шу...ын шухалада тоологдоно. ...рибайкалец» колхозой ме...изаторнууд энэ харюусал...ай ажалаа эмхитэйгээр ...үлха зорилго урдаа та...д, оролдолго гарган хү...нэ. Эндэ тракторна бри...а бүхэндэ тусхай звено...уд байгуулагданхай. ...эдэ коллективүүд техникэ ...абарилгаяа графигай ...ор ябуулна. Мүнөө ажа... гэнжэтэ 19 тракторай ...оонинь бэлэн болгогдоод байна. Үшөө зургаан трактор заһабарилагдажа дүүргэгдэхэнь. 40 сеялкын хорин хоёрынь заһабарилагдаад, тусхай ГОСТ-ын ёһоор хадагалаанда табигданхай.

Техникэ бэлэн болгохо хэрэгтэ заһабарилагшад П. Разбойников, Г. Гордов, В. Кузьмин болон бусад онсо шалгарна. Эдэнэр Коменско, Карымска тракторна бригадын механизаторнууд юм.

Мүн эндэ орооһоной комбайнуудые заһабарилха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилэнхэй. Энэ хэрэгые ажахын дүршэлтэй механизатор В. С. Кузьмин эрхилнэ. Тэдэнэр һүүлэй мэдээгээр 12 комбайнай наймыень бэлэн болгоо.

Тус колхозой механизаторнууд Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозуудай, «Госкомсельхозтехника», «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй механизаторнууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые халуунаар дэмжээд, бүхы байһан техникээ богони болзорто, һайн шанартайгаар бэлдэхын түлөө оролдожо ябана. Энэ ажахын заһабарилагшад хүрьһэ элдүүрилдэг, таряа таридаг машина, техникээ байгша оной мартын 20 болотор бэлэн болгохоор хараална.

Ю. АНТОНОВ.

Прибайкалиин район.

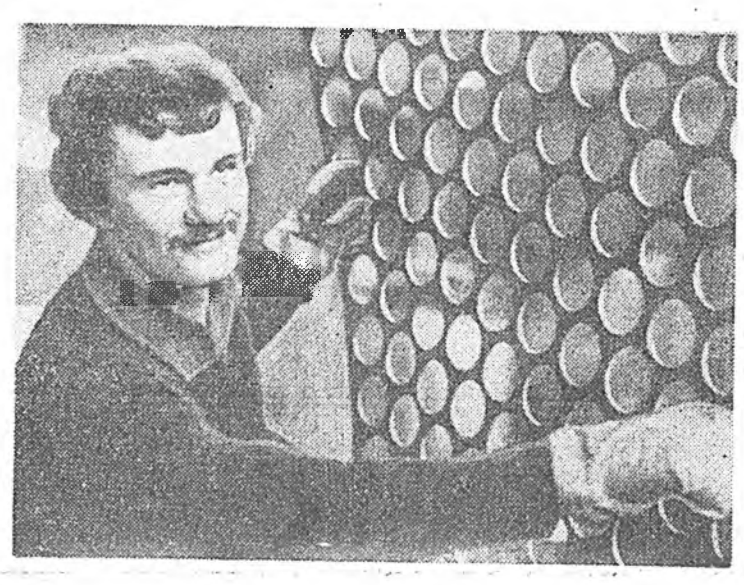

Улаан-Үдын «Бурфермаш» заводой бэлэдхэлэй цехтэ олон хүн эрхимээр хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дунда 4-дэхи разрядай түмэр отолоошо Сергей Волобаев, гурбан станок дээрэ хүдэлдэг дүй дүршэл ехэтэй автоматчик Вячеслав Комаров гэгшэд цех соогоо онсо шалгаран хүдэлнэ. Тэдэнэр халаа-найнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: автоматчик Вячеслав Васильевич Комаров.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШАГ ШЭМЭНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Республикын байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ байгша ондо нийтынгээ адууһа малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ зорилго хараалһан Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой гэшүүд нилээд амжалтатай. Эдэнэр нёдондо гүрэндэ бүхы зүйлэй продукцинуудые худалдаха түсэбөө урагшатайгаар бэелүүлээ һэн. Тиихэдэ бүхыдөө тушаагдаһан продукцинь гансал һайн шанартайгаар абтаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэл колхозой һаалишад үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 2000 килограмм һү һааһан юм. Тиихэдэ гүрэндэ мяха худалдаха даабаряа 143 процент дүүргэхэһөө гадна, районой бусад ажахынуудта горитойхон туһаламжа үзүүлээ һэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой үхэршэд байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб бэелүүлхын тула 300 центнер мяха гүрэндэ тушаахаар бэлдэнэ. Илангаяа шахамалнуудайнгаа шэгнүүрые хүсэлдүүлхын түлөө онсо оролдоно.

Һаалинн малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тобшолбол, тэжээлэй цехүүдые шэнээр барижа, холимог хуурай тэжээл ехээр бэлдэдэг болоо. Ингэжэ бии байгаа тэжээлээ шанаржуулан буйлуулһанай ашаар һү, мяха ехээр үйлэдбэрилдэг болобо.

В. РАДНАЕВ.

ОРОЛДОЛГОҺОО ЭХИТЭЙ

Үнгэрһэн 1982 он Сэлэнгын ой модоной мелиоративна станцинн коллективтэ габшагай ажалай жэл болоно үнгэрбэ. СССР-эй 60 жэлэй ойе ажалдаа амжалтатай угтахын түлөө хүн бүхэнинь эдэбхи, эрмэлзэл түгэсөөр оролдожо хүдэлһэн байна. Тиигэжэ тус коллектив товарна продукци худалдаха жэлэйнгээ түсэбые декабриин 1-дэ сүм дүүргэжэ, 167 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ худалдаа. Мүн ажалшадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха түсэбынышье дүүргэгдээ.

— Даалгабарита түсэбүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө предприятиин хүдэлмэришэд ехэ оролдолго гаргаа юм, — гэжэ энэ станцинн директор А. Т. Петров хөөрэнэ:

— Бидэ, хүтэлбэрилэгшэд, ажалай ба ниитын журамые улам һайжаруулгада гол анхаралаа хандуулдагбди. Тэрэнэймнай ашаар журам хазагайруулха ябадал манда үзэгдэхөө болинхой шахуу. Харин харюусалгаяа мэдэрэлгэ, ажалаймнай бүтээсэ дээшэлээ. Тиигэжэ бидэ үнгэрһэн жэлэй туршада 200 гектар талмайда модо һуулгажа, 140 гектарта таряалан хамгаалха модоной зуруудуудые тариһан байнабди.

Энэ предприятида социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Коллектив бүхэн жэлэй эхиндэ абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө оролдон, мүрысөөндэ эршэмтэйгээр хабаадалсахадаа, ямар үрэ дүн туйлажа байһанаа, ажалайнгаа бүтээсын хэр зэргэ ябаһые, мүн мүрысэдэг коллективэйнгээ амжалтануудые һайн мэдэнэ. Тиимэһээ мүрысөөндэ түрүүлхын түлөө хүсэеэ хайшан гээд элсүүлбэл дээрэб гэжэ мэдэнэ бшуу. Тиихэдэ эндэ материальна болон моральна талаар хүдэлмэридөө урмашуулга хадаа мүрысөө эмхидхэлгын гол асуудалнуудай нэгэн болонхой.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөнэй манлайда ажалай ветерануудай дабшажа ябаһанинь һайшаалтай. Модо зөөдэг машинын жолоошоной бригадир А. Д. Власов, Шанаагай модоной участогай начальник В. С. Сотнев болон бусад ажалай ветерануудай габшагай ажал залуу халаанда ёһотой үльгэр жэшээ болонхой. Мелиоративна тус станцинн байгуулагдахаһаа эхилээд мүнөө болотор хүдэлжэ ябаһан ажалай эдэ түрүүшүүл ниитыншье хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг. Тиихэдэ тракторист В. П. Лозовой, лесник А. Г. Корнаков, үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг цехэй начальник Г. А. Татарникова гэгшэд ажалай түрүүшүүлэй тоодо мүн лэ оронхой.

— Үнгэрһэн жэлэйнгээ гол шухала даабаринуудые сүм дүүргэжэ амжааашье һаа, туйлаһанаараа һанаагаа амарха ёһогүйбди, — гэжэ мелиоративна станцинн директор Анатолий Тимофеевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Юундэб гэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэймнай гурбадахи жэл хадаа КПСС-эй XXVI съездын гүн хараа түсэбүүдэй бэелүүлгые шиидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэһээ гараад байһан энэ жэлдэ тус коллектив үйлэдбэрээ бүришье һайжаруулан оньһожоруулжа, ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, мүн ажалайнгаа эмхидхэл үшөөшье нарижуулан хүдэлхэ зорилготойгоор шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө тэмсэжэ байнхай.

Р. БАЛДАНОВ.

УРАГШАТАЙ ХҮДЭЛНЭ

Захааминай районой Дүүрэй совхозой лугомелиоративна отрядые коммунист, ...алай ветеран Гомбо Гар...евич Цыдыпов хүтэлбэрил...г юм. Тэрэнэй даадаг кол...ктив үнгэрэгшэ жэлдэ ам...лтатайгаар ажаллажа га...а. Тус отрядай гэшүүн бү...н даалгагдаһан сабшалангайнгаа үрэжэлыень һайжаруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэһэн байгаа. Энээнэй ашаар тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ гектарай 16 центнер үбһэ хуряажа абаа.

Мүнөө энэ коллектив үбэлэй һаранuудта агротехническэ хүдэлмэринүүдые ябуулжа байна. Тусхайлбал, тэдэнэр байгша ондо бүхыдөө 3600 тонно органическа үтэгжүүлгэ зөөхэ, 2500 кубометр тошо халяаха, 6 мянган һургаар бэлдэхэ даабаритай юм. Лугомелиоративна отрядай луговодуудай энэ урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлхэ байһандань батаар найдахаар.

Д. НИКОЛАЕВ.

МАЛШАДАЙ ХУБИТА

«Эдеэ хоолой программые ...гэ жэлэй туршада бэе...үлхын аргагүй. Тэрэниие ...жагайруулжа болохогүй гэ... сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. ...гропромышленна комплек...ын хүдэлмэрилэгшэд хүсэ...л оролдолгоёо үдэрһөө ...эртэ шангадхаха, энэ зо...лго шиидхэхээр табигда...н тон ехэ мүнгэ зөөриин ...ри мүнөөнһөө аша үрэеэ ...рюулхыень, үглөөдэр тэрэ...ие үшөө дээшэлүүлхын ту... ажаллаха ёһотой» — гэ... КПСС-эй ЦК-гай Гене...льна секретарь Ю. В. Ан...ропов партиин ЦК-гай но...риин (1982 он) Пленум ...эрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон ...аһан байна.

Эхэ оронойнгоо хүн зо...ие эдеэ хоолой зүйлнүү...эр гүйсэд хангахын тула ...дөө ажахын хүдэлмэрилэг...эд бүхы байһан арга бо...мжонуудаа зүбөөр хэрэг...жэ, продукци ехээр үй...дбэрилхэ, шанарыень һай...аруулха хэрэгтэ онсо анха...л хандуулха ушартай. Ма...ай Бодонгуудай совхоз, ...нэйшье мэдэһээр, районойн...о залуу эбэртэ бодо ма...е промышленна аргаар ша...н таргалуулха ажахы хоо...ндын предприяти болон...й. Үнгэрһэн жэлые ажа...ымнай яһала һайн үрэ дүн...йгөөр түгэсхөө. Тусхай...л, тус совхоз жэлэй тү...эбһөө гадуур 525 центнер ...яха, 40 центнер ноохо гү...эндэ тушааһан байна. Байг...ашье ондо энэ туйлаһан ...мжалтаяа бүри арьбадхан ...дэлхэ зорилготойбди. Энэ ...араалһанаа бэелүүлхэ арга ...оломжо бидэндэ дүүрэн бии. ...нигэжэ үбэлэйшье һара...уудта мяха ехээр үйлэдбэрилхэ хүдэлмэреэ халташье һуладуулнагүй.

Совхоз эбэртэ бодо мал шахан таргалуулжа, гүрэндэ тушааха гол шэглэлтэй юм. Мүнөө Хонхолын комплексдо, Шанагын баазада бүхыдөө 2334 эрэ буруу, хашараг үбэлжэжэ байна. Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада эдэ хоёр коллективүүд харууһалжа байһан малайнгаа шэгнүүрые 320 центнерээр нэмээхэ түсэбөө амжалтатай бэелүүлээ. Эндэ ажахын түрүү малшад өөһэдынгөө хубитануудые нилээд оруулһан байна. Үхэршэд И. В. Шитиков даалгагдаһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 400 граммаар нэмээхэ түсэбтэй һаа, тэрэнээ 752 граммаар, Б. Х. Очиров — 812, Д. Т. Дармаев — 744, Б. Д. Данзанов — 684 граммаар дээшэлүүлжэ шадаа.

Ямар арга ажалдаа хэрэглэһэнэй ашаар нимэ үндэр дүнгүүд туйлагданаб гэһэн асуудалтайгаар совхозой ахамад зоотехник В. Д. Дондуковто хандабабди.

— Нэн түрүүн үбһэ тэжээлһээ дулдыдагынь мэдээжэ ааб даа. Ниитынгээ адууһа малда тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулхын түлөө ажахыдамнай ганса үнгэрэгшэ жэлдэ ажал ябуулагдаа бэшэ, харин хэдэн жэлэй туршада энэ талаар яһала хүдэлмэри хэгдэдэг болонхой. Ингэжэ ажаллаһанай ашаар ямаршье жэлдэ үбһэ ногооной үндэр ургаса хуряанабди. Нёдондо совхозоороо бүхыдөө 22,1 мянган центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 29,1 мянган центнертэ хүргөөбди. Сенаж бэлдэхэ даабаряа 170 процент болгообди. Мүнөө зоотехническэ рационой ёһоор, малай толгой бүхэндэ сүүдхэдэ 3 килограмм үбһэн, 5 килограмм һолоомон, 3 килограмм сенаж, 5 килограмм силос, 3 килограмм талхэ таряанай зүйл үгтэнэ. Энэмнай бүхыдөө тэжээлэй 7 единицэ болоно, — гэжэ тэрэ бидэндэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Эндэ бүдүүн тэжээлээ бутаргажа, хэршэжэ, малдаа эдюулдэг байһаниинь элирбэ. Бүхы буруу, хашарагуудынь дулаан, һайн байрада байлгагдана, бүлеэн уһаар ундалуулагдана.

Мүнөө харууһалагдажа байһан мал районой ажахынуудһаа суглуулагданхай. Элдэбын тугал, буруу, хашарагууд ерэдэг гээшэ. Тиимэ хадань эдэниие наһаарнь, шадал тэнхээгээрнь илгажа, бүлэг болгоод, тусхай зохёогдоһон рациондо табина.

Малай байранууд бултадаа оньһожоруулагданхай. Шэбхэ шабааһа арилгаха, тэжээл тарааха транспортёрнууд дүүрэн хүсэндөө хэрэглэгдэжэ, эндэ хүдэлдэг хүнүүдэй хүдэлмэриие нилээд хүнгэдхэнэ.

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо согсологдожо, түрүүшүүл урмашуулагдадаг юм. Мүн эндэ зоотехническэ, ветеринарна хүдэлмэри яһала дээгүүр хэмжээндэ ябуулагдана.

— Туйлаһан амжалтамнай малшадай оролдосо ехэтэйгээр ажаллаһанһаа эхитэй, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Ч. Д. Цыренов хөөрэлдөөндэ оролсоно. — Энэшье тон зүб. Гүүртэ бүхэндэ малшаднай гэр бүлөөрөө хүдэлнэ. Эдэнэй дундаһаа хори гаран жэлэй туршада мал ажал эрхилэлсэжэ ябаһан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Ц. С. Бадмажапова, Ажалай Улаан Тугай ордено Ц. Т. Дармаева, республикын габьяата малшан О. Э. Ринчинова, Б. Д. Данзанов, Ц. Ц. Лодоев гэгшэд бэшэндээ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг зон юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэл түгэсөө. Шэнэ жэл эхилһээр һара тухай болохонь. Тиимэһээ үнгэрһэн жэлэй үрэ дүнгүүдые нарин нягтаар, али бүхы талаһаань хаража, шэнжэлжэ үзэхэ гээшэ мүнөө үедэ тон шухала байһыень ажахын малшад тон һайнаар ойлгоно. Байгша оной социалис уялганууд коллектив бүхэндэ эгээл мүнөө зүбшэгдэжэ, баталан абтажа байна. Тиимэһээ хүн бүхэн өөһэдынгөө арга нөөсэнүүдые шадамараар хэрэглэхэ, ажалдаа түрүү онол арга али болохоор нэбтэрүүлхэ, ажалай журам һайжаруулха болон бусад аша үрэтэй хэмжээнүүдые хараалха ушартай. Мүнөө үедэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ, тиигэжэ жэлэй эхинһээ жэгдэ һайнаар хүдэлхэ гээшэ шухалын шухала зорилго болоно.

Ингэжэ тус ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгша ондо ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Д. ТОГОШИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Бэшүүрэй район.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭНЬ

Тэгдэ тосхонһоо зүүлжээ Бэлшэр гэжэ газарта эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг гүүртэ байрладаг юм. Эндэ Хүрбын совхозой мал адуулагшад В. Дондоков, Д. Цыбикова, Ц-Ж. Сандаков болон бусад хүдэлнэ. Эдээндэ 130 буруу, хашараг даалгагданхай. Үхэршэд шахан таргалуулагдажа байһан малаа январь һарын һүүл багаар гүрэндэ тушааха түсэбтэй. Мяханай комбинадта худалдагдаһан малай шэгнүүр дунда зэргээр 350 — 400 килограммда хүргэгдэхөөр хараалагдана.

Малшад мүнөө буруу, хашарагуудтаа тусхай табигдаһан рационой ёһоор үбһэ, зелёнко, талха таряанай зүйл үгэнэ, бүлеэн уһаар ундалуулна.

Ингэжэ эдэнэрэй ашаар тус ажахы гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые амжалтатай бэелүүлхэнь.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Хориин район.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

БОНН-дохи ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

БОНН. (ТАСС). Албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ФРГ-гэй Федеральна президент К. Карстенстай январиин 18-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ мүнөөнэй уласхоорондын байдалай юрэнхы асуудалнууд, нэн түрүүн Европын аюулгүй байдалда хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

А. А. Громыко ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншертэй хөөрэлдэбэ.

Москвада гар табигдаһан договорой ба бии байгаа бусад хэлсээнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ СССР-эй болон ФРГ-гэй харилсаануудые саашадань хүгжөөхын тула, политическэ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын, али алиндань ашатай туһатай экономическа харилсаае, мүн бусад асуудалнуудаар холбоо барисаагаа үргэдхэхын тула һайн арга боломжонуудай бии байһанда этигэн найдажа байһанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Эб найрамдал хангалгын ба Европодохи аюулгүй байдалай үндэһэн шухала асуудалнууд, нэн түрүүн Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай асуудал хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Европодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ Советскэ Союз бүтэмжэтэй һайнаар хандана гэжэ А. А. Громыко тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой 1982 оной декабриин 21-дэ хэһэн элидхэл соогоо оруулһан дурадхалнуудай удхые ойлгуулба.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй ба амгалан тайбан харилсаа холбоо тогтоохо тухай договор баталха дурадхалтайгаар НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ хандаба гэжэ тэрэ Г.-Д. Геншерэй анхарал хандуулһан байгаа.

Мадридтахи уулзалгын ямар байһан тухай, Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хорооохо тухай хөөрэлдөөнүүд, мүн дэлхэйн зарим районуудтахи байдал тухай һанамжануудаа халан абалсаһан байна.

А. А. Громыкын хүндэлэлдэ Г.-Д. Геншер сайлалга хэбэ. Тэрээн дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байгаа.

* * *

БОНН. (ТАСС). А. А. Громыко ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Кольтой январиин 18-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

Бүтэмжэтэй һайн, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаһан байгаа. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо мүнөөнэй ракетэнүүдые Европодо дары хорооохоор Советскэ Союз бэлэн юм гэжэ А. А. Громыко тэмдэглээ. Тиихэдэ тэдэниие Хойто Атлантическа бүлэглэлэй гэшүүн-гүрэнүүдэй, Великобританиин ба Франциин нимэ буу зэбсэгүүдэй хэмжээндэ үлөөхэ байна.

Али бүхы талын аюулгүй байдалда хоро хүргэхэгүйн тула, энэ асуудалаар үгэеэ үнэн зүбөөр ойлголсохын тула Советскэ Союз тэрэнһээ дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ А. А. Громыко хэлээ. Тон бага хэмжээнэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие хангахын түлөө СССР оролдоно. Энэ тэнсүүриие хазагайруулха ябадал хэндэшье олгуулхагүйбди.

Вашингтоной дурадхан баадхадаг «нулевой вариант» гэдэгынь бүтэхэгүй байна гэжэ тэрэ совет талаһаа үшөө дахин онсолон зааба. Юундэб гэхэдэ, тэрэ СССР-эй буу зэбсэгые нэгэ талаһаа хуряахые хараална бшуу. Нүгөө талаһаа яашье таарахагүй нимэ дурадхал оруулхадаа, США Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые мухардуулжа, американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхуулха арга олгохые хүсэнэ.

Совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй ябасые хубилгажа, тэдэниие амжалтатайгаар түгэсхэхын тула өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы арга боломжонуудые ФРГ хэрэглэхэ гээд найдажа байһанаа мэдүүлээ. Хөөрэлдөөнэй үедэ амжалта туйлахын тула тэдэниие хашаха харшалха, тэрэ тоодо ямар нэгэн саг болзор тодорхойлон табиха гээшэ буруу гээд канцлерай анхаралые хандуулба.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй байгша оной январиин 5-да Прагада баталагдан абтаһан Политическэ Деклараци дотор гаргагдаһан шэнэ үүсхэлнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ Федеральна канцлер тэмдэглээ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар СССР-эй болон США-гай Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатай һайнаар дүүрэхыень ФРГ хүсэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Гэхэ зуураа, энэ асуудалаар США-гай захиргаанай хараа шугамые дэмжэһэн ФРГ-гэй мэдээжэ хараа бодолые найруулһан байха юм.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договорнуудые, хэлсээнүүдые наринаар сахихын түлөө, тэдэниие саашадаашье тодорхой удхатай болгохын түлөө ажал ябуулха шухала гэжэ А. А. Громыко, Г. Коль тэмдэглэбэ. Хоёр ороной хоорондохи харилсаанай, али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаанай Европо түбидэхи тогтууритай һайн байдалда горитой үүргэ нүлөө үзүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

* * *

А. А. Громыко христианско-социальна союзай түрүүлэгшэ Ф. И. Штраустай мүн лэ хөөрэлдэбэ. Дэлхэй дээрэхи, Европодохи хүгжэлтын зарим гол шухала зорилгонууд, мүн СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи хоёр талын харилсаанай асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

* * *

ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншерэй хүндэлэлдэ А. А. Громыко энэл үдэр сайлалга хэбэ.

* * *

БОНН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Германиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ В. Брандттай уулзаа.

Нэн түрүүн буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна. Тиихэдэ ядерна буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые Европодо хизаарлаха гэһэн Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнуудта, мүн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй һаяхан Прагада болоһон зүблөөн дээрэ гаргагдаһан үүсхэлнүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, ядерна дайе зайсуулан сараха арга олгоһон шиидхэбэринүүдые абалгада СДПГ хубитаяа оруулха аабза гээд этигэн найдажа байһанаа А. А. Громыко мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай оруулһан дурадхалнууд бүтэмжэтэй һайн байна гэжэ В. Брандт тэмдэглээд, баруун оронуудай, тэрэ тоодо ФРГ-гэй правительство тэдэниие бодомжотойгоор хаража үзэхэ шухала гэжэ СДПГ тоолоно гээд хэлэбэ.

Москвада баталагдан абтаһан договорой, мүн бусад хэлсээнүүдэй бата үндэһэ һуури дээрэ 70-аад онуудай эхеэр Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаанай һайжарһан ябадалые саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ хоёр тала тэмдэглээ.

НЕВА МҮРЭН ДЭЭРЭХИ ХОТЫНХИДОЙ БААТАРШАЛГА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хотые хамгаалагшадай 1943 оной январь һарада туйлай ехэ баатаршалга гаргажа, Ленинэй хотые шангаар бүһэлэн хүреэлээд байһан дайсанай сэрэгүүдэй бэхилэлгые дэлбэ сохиһон ушарынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ-бэшэгтэ хэтэ мүнхэдөө оронхой. Шанга байлдаануудай һүүлээр Волховско болон Ленинградска фронтнуудай сэрэгүүд ниилэн нэгэдэжэ, Ленинградай хүреэлэлгые дэлбэ сүмэ сохибо гэһэн Совинформбюрогой мэдээсэл 40 жэлэй урда тээ эгээл энэ үдэр бүхы дэлхэй дээгүүр сахилгаан түргөөр тараа һэн. Энэ ушарта зорюулагдаһан баярай суглаан январиин 18-да болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов оролто үгэ хэлэжэ, суглаа нээгээ.

Советскэ Союзай Герой, запасай генерал-лейтенант Д. А. Медведев, домог суута «Ажамидаралай харгы» дээрэ харгы заагша байһан А. А. Данилова, хүреэлэлгые дэлбэ сохилгодо хабаадалсаһан 45-дахи гвардейскэ стрелково дивизиин ветеран, Алдар Солын бүхы шатын орденуудта хүртэһэн Ц. П. Баранов болон бусад баярай суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Партиина ажабайдал

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 оной) Пленум дээрэ арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэтэй хамта, партиина, гүрэнэй ба ажалай журам хазагайруулһан али бүхы ябадалнуудые усадхахын түлөө эсэргүү шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэ тухай үргэн хөөрэлдөөн болоһон байгаа. Үйлэдбэриин дэлисэ хэмжээнэй дээшэлжэ, эрдэм, техникын дэбжэлтын түргэдэжэ байһан мүнөөнэй оршон байдалда хүдэлмэриин час, минута бүхэнэй, доторой гурим журам шангаар сахилгын, үйлэдбэриин участок бүхэниие тогтууритай кадрнуудаар хангалгын удха шанарай улам ехэ боложо байһаниинь эли. Ушар нимэһээ мүнөө үедэ эдэ бүхы асуудалнууд олониитэ ажалшадай анхарал ехээр хандуулжа байнхай. Улаан-Үдэ городой партиино-ажахын эдэбхитэдэй һаяхан болоһон суглаан дээрэ ажалай болон ниитын жаяг журамые эбдэһэн ушар бүхэндэ хаа хаанагүй эбсэшэгүй байдал тогтоолго, ажалһаа һамшалга ба гээгдэлгэ, үйлэдбэри дээрэһээ дура зоргоороо гаража ошолго хадаа онсо үйлэ хэрэг болобо гээд сэгнэгдэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Тус суглаан дээрэ «Ажалай болон үйлэдбэриин журамые саашадань бэхижүүлхын түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ талаар городой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, ажалша коллективүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** нэн түрүүн үнгэрһэн үедэ туйлагдаһан зарим тэды амжалтануудта тогтобо.

ССР Союзай байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар городой промышленностиин хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые 101,6 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 19 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байна. Үйлэдбэриеэ нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, 7 миллион үлүүтэй түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха арга олдоо. Энэл үедэ 10 цех болон участок һэльбэн шэнэлэгдэһэн, оньһожоруулагдамал 8 линии табигдаһан, 160 шахуу шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо, гүрэнэй түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ аша үрэтэй байба. Тиигэжэ 110 янзын шэнэ зүйлэй продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Эмхидхэлэй болон техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй, уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудай ашаар 18 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 1300 тонно түмэр болон бусад шухала түүхэй хэрэгсэл алмагдаба.

Тэрэшэлэн нёдондо барилгын хүдэлмэри үргэдхэгдэжэ, илангаяа социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлбэ. 50 миллион түхэригтэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ. Үйлэдбэриин гол фонднууд 61 миллион түхэригтэ хүрэбэ. Тиихэдэ жэлэй туршада 100 гаран мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглагдаа, үхибүүдэй сад-яслинууд, һургуули болон бусад шухала барилганууд бодхоогдоо. Городой транспортын, хэлхээ-холбооной хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, худалдаа-наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа зарим тэды хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Тиигэбэшье байгша ондо городой ажалшадай урда үшөө харюусалгатай зорилгонууд табигдаһан гээд элидхэлшэ онсолбо. Жэшээнь, гансахан промышленность дээрэ абажа харахада, тэрэнэй хэмжээн аяар 5,3 процентээр дээшэлхэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 6,6 процентээр ургаха юм. Эндэ илангаяа барилга түргөөр ябуулха, гэр байра саг соонь ашаглалгада оруулха хэрэгтэй.

— Эдэ бүхы зорилгонуудые, мүн бүхыдэнь табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, ажалай сагай гээлтэтэй эрид тэмсэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүтэлбэрилхы, тушаалтанай даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандаха ябадал болоно, — гээд элидхэлшэ тон зүбөөр тобшолбо.

Зүгөөр, энэ талаар хаража үзэхэдэ, усадхагдаагүй дутуу дунданууд, хүсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон байна. Тодорхойлходо, ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин бригадна гуримые үргэнөөр нэбтэрүүлхын, ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлхэ онол аргые дэлгэрүүлхын тула эрид нэтэрүү, шанга тэмсэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Эгээл энээн тушаа элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэдэй олонхинь сэхэ зааһан байна.

Мүнөө үедэ городой промышленностьда бүхы хүдэлмэришэдэй 2280 бригада хүдэлдэг байбал, тэдэнэй юрэдөөл 30 процентнь нэгэ нарядаар ажаллана. Илангаяа барилгын эмхинүүдтэ энэ түрүү дүй дүршэл һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Харин хаана, ямар коллективтэ журам наринаар сахигданаб, тэндэл олоной эдэбхи үүсхэл хүгжэн бадарна, шэнэ алхам хэгдэнэ бшуу.

Городой транспортын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай муугаар хүдэлдэг дээрэһээ ажалай сагые миин гэзэхэ ушар үсоорнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Ажалай журам хазагайруулгын үшөө нэгэ шалтагаан гэхэдэ, хүдэлмэриин үедэ архидалга болоно. Тиимэһээ архи уужа, хүн нэрэеэ, хүдэлмэришэн хүндэеэ бузарладаг ябадалнуудтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ шухала гэжэ тоологдоо. Энэ хүдэлмэридэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй, нүхэдэй сүүдэй, ажалшадай суглаанай, бригадануудай советэй болон бусад ниитын эмхинүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Ажалай журам эбдэлгые хэрэгсээдэггүй ябадалтай шууд сэхэ тэмсэхэ эрилтэ табигдаба.

Элидхэлшэ, тэрээн тушаа үгэ хэлэгшэд, жэшээнь, прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор **И. С. Медведев**, Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой партийна комитедэй секретарь **В. К. Агалов**, судна-бүтээлгын заводой профкомой түрүүлэгшэ **М. Б. Балдынов** гэгшэд дурсагдаһан асуудалнуудта гүнзэгыгөөр тогтохо зуураа коллектив соогоо ябуулагдажа байһан олон янзын эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай хөөрэбэд. Тиихэдээ энэ талаар эрхилэгдэхэ ёһотой хэдэн һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан байна. Жэшээлхэдэ, хангалгын албанай, эмнэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие гуримшуулха, городой худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие хубилгаха гэхэ мэтэ тон зүб, зүйтэй һанамжануудые хэлэбэд. Энээнтэй хамта тэдэнэр үйлэдбэри хүтэлбэрилгые саашадань нарижуулан һайжаруулха, социальна зорилгонуудые саг соонь шиидхэхэ, ажалшадай һуудал байдал болон амаралтые һайжаруулха талаар бэелүүлэгдэжэ байһан хэмжээ ябуулгануудта тогтоһон байна.

— Эбтэй эетэй бригадада, ажалай журам шанга байдаг, үндэр бүтээсэ туйлагдадаг, — гэжэ барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин штукатурнуудай бригадын бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Л. Н. Кузнецова** баталба. Тиигээд өөрынгөө бригадын ажалай эмхидхэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

— Манайда гурим журам хазагайруулагшад огто үгы. Хүдэлмэриингөө сагые дүүрэнээр хэрэглэхын тула хүн бүхэн үнэн зүрхэнһөө оролдодог юм.

Мүн энээн тушаа «Теплоприбор» заводой токарьнуудай бригадын бригадир **К. И. Матвеев** тобшохоноор мэдээсэхэ зуураа, ажалһаа һамшагшадтай, хүнгэн олзо бэдэрэгшэдтэй тэмсэлээ эрид шангадхаха ёһотойбди гээд шүүмжэлбэ. — Нимэ һамуу хүнгэн ябадалтай зарим-машуул хүдэлмэришэдэй дунда аргагүй муу нүлөө үзүүлнэ. Энээндэ эсэс табиха саг ерээ.

— Ажалай журам эбдэлгэ хадаа илангаяа түмэр замай транспорт дээрэ ехэ аюултай, — гээд М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна деногой машинист **С. С. Бадмажапов** хэлээ. — Мүн даабари дүүргэлтын журамай түлөө хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой секретарь **Л. В. Потапов** үгэ хэлэһэн байна.

Улаан-Үдын партиина, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан үндэр хэмжээндэ, эмхи гуримтайгаар үнгэрөө, тэндэ мүнөө үеын тон шухала асуудал зүбшэгдэжэ, ажалай болон үйлэдбэриин журамые улам бэхижүүлхэ талаар хандалга бэшэг баталагдаба. Нигэжэ Москвагай түрүү коллективүүдэй жэшээгээр журам шангадхахын, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын, элдэб хойрог ябадалнуудые усадхахын түлөө тэмсэл түб хотодомнай эхилбэ гээшэ. Тиимэһээ ажалай журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриин сагые ба нөөсэ арга боломжые зүбөөр хэрэглэхэ тогтонижоһон ажалша коллективүүдые бүридүүлхэ талаар эмхидхэлэй ба политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри һайжаруулха гээшэ партиина, совет, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй арюун нангин уялга, дайшалхы зорилго мүн.

Ив. ОЧОРОН.

ТҮГЭС БЭЛЭН

Арбан табан наһанһаа ажалай амта таниһан Норжима Задеевна Санжаловае таниха, мэдэхэгүй хүн Бэшүүрэй райондо үгы ёһотой. Энэ нүхэрнай «Еланский» колхоздо ахалагша хонишоноор олохон жэлдэ ажалладаг юм. Нёдондо Норжима Санжаловагай хүтэлбэрилдэг бригада 100 эхэ хониин бүриһөө дунда зэргээр 108 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн байна.

Зуутанай зэргэдэ гараһан тус бригадын гэшүүд энэ жэлдэшье эрхим амжалта туйлахаар эрмэлзэнхэй, түл абалгада түгэс һайнаар бэлдээд байнад. Тобшолбол, тэжээлээ хүсэд хүрэхөөр газаагаа зөөжэ асархаһаа гадна, хурьгадай абтахада хэрэгтэй болодог хаамагуудаа, хобоо хобтонуудаа заһабарилжа бэлэн болгонхой.

Б. БОРИСОВ.

Зураглал

ОНЁОГОЙ ҺЭБШЭЭН

ХҮХЭ шэрэтэй «МТЗ-50» түхэлэй трактор холоһоо тооһо бурьюулан, Харууһанай бригадын түб заямхада хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ тракторай кабина сооһоо үндэршэг нюргатай, сула бэетэй, сэбэрхэн шарайтай хүн гаража, дүтын гэр руу шамдуухан орошобо. Энэмнай Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист Буянта Аранзаевич Очиров гээшэ.

— Наранай ороһон хойно, харанхы һуни тэжээл асархамнай гэжэ гү? Һуниин тэн бэгаар ерэхэеэ яагаабши? — гэжэ шоглон һагад Дашанима урдаһаань энеэбхилжэ байба.

— Үгы, Бархаанай отарада һогооборишье үбһэгүй, холисо тэжээлшьегүй һууна гэлсэнэ. Мүнөө һуниндөө тэжээл асараагүй һаамнай, бүхы хонидынь туража үхэхэдөө болохол, — гэжэ Буянта өөрынгөө һанажа ябаһан бодолые тоб байса хэлээдхибэ.

Тиигээдшье хэдэн хүнүүд тракторай тэргэ дээрэ һуужа, колхозой түб руу табилуулжа мэдэбэ.

Холын отараһаа хоёр арбан модоной зайда оршодог колхозой түб Баянгол хүрэтэр ялхи муу харгыгаар ябатарнь нилээдгүй саг үнгэршэбэ. Зүгөөр холисо тэжээлээ ашажа, Баянголһоо тэдэнэй гарахада, һуниин тэн боложо байгаа бэлэй.

Тиигэбэшье хагсуу хүйтэндэ хүрэшэһэн ендэгэр харгыгаар тэрэ табилуулжал мэдэбэ. Зүгөөр бригадынгаа түб хүрэдэг ута харгын тэн багта үзэгдөө харагдаагүй юумэн болошобо: ямаршьегүй мухарижал ябаһан тракторынь гэнтэ тас-пас гэһээр үргэн талын дунда зогсошолой. Тойроод хаб харанхы. Янгинама хүйтэн жабар Онёо голой эрьеһээ үлеэжэл байба.

— Иимэ харанхы һуни бидэниие хэн дахуулжа ерээ һэм? Бүхэли һуниндөө зобожо тулиха аргамнай үгы, — гэлдэжэ, дараһан хүбүүд гэмэргүйр гэлдэбэ.

— Хүлеэгты, хүбүүд. Мотоорой хүдэлхэеэ болиһон шалтагынь түрүүшээр олоё. Тиигээд һүүлдэнь...

Буянта колхоздоо трактористаар үнихэнэй хүдэлжэ ябаһан хадаа нилээд дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Тэрэ удааншье болонгүй, «Түлишэмнай соргоороо ябахаяа болишоод байнал. Заа, түргөөр гэрэлтүүлжэ үгэгты! Модо түүжэ асараад, гал түүдэг табигты, — гэжэ Буянта Аранзаевич түбшэн даруу хоолойгоор, тодохоноор хэлээдхибэ.

Тэрэ үедэ Буянта тракторайнгаа кабина соо хонгиргожо, түлхюур, запасной сорго, боолто гэхэ мэтэ юумэ гаргаа һэн. Сугтаа ябаһан хүбүүдэй түлеэ тэбэрижэ асарһаар, түүдэг табихадань, аяар холуур оршон тойрониие гэрэлтүүлэн, газаа дулаан болоһондол үзэгдэбэ. Тэрэ үеэрнь Буянта тракторайнгаа түлишын соргые һэлгэжэ табяад, мотоороо хүдэлгэбэ. Уданшьегүй харанхы һуниие фарануудаараа гэрэлтүүлэн, аяар холые сууряатуулһаар тракторай таршаганаһаар урагшаа ябахань дуулдаа һэн.

— Энэ Буянтамнай бага сага трактораа мэдэхэ байбал. Үбэлэй хүйтэн һуни эндээ хонохомнай гэжэ һанаалди. Урагшаа! — гэжэ хүбүүд хүхибэд. Тэрэ һуниндөө ябаһаар ябажа, эхэ хонидой Бархаанай отарада хүрэжэ ерэхэдэнь, зүүн зүг үглөөнэй наранай элшэ туяагаар гэрэлтэжэ байба.

Шадамар бэрхэ механизатор Буянта Аранзаевич Очиров олон жэлэй туршада үбһэ тэжээл, түлеэ залһа бригадынгаа заямхануудта зөөжэ, хонишод болон малшадай баяр баясхаланда оло дахин хүртэһэн байха. Дүрбэн жэлэй саана болоһон нэгэ ушарые эндэ бидэ дурдабабди. Арба гаран жэл соо Харууһанай бригадада трактористаар ажаллаха үедөө Буянта Очиров хэды шэнээн ашаа зөөгөө гээшэб?! Тэрэниинь тооложо барахын аргагүйл. Тэрэ трактор агтын жолооо барихаһаа урид хониной отарануудташье удаан ажаллаа, түлеэ, үбһэ тэжээл зөөлсэжэшье ябаа. Хаанашье ябахадаа ходо магтаалда, хүн зоной зүгһөө баяр баясхаланда хүртэжэ ябадаг һэн. Тэрэнэй альбом соохи олон тоото Хүндэлэлэй грамотанууд габшагай бэрхэ ажалыень гэршэлэн харуулна бшуу.

Колхозой ажалда шударгы бэрхэ болоһон, ямаршье ажалһаа айдаггүй, хамтын хэрэгтэ хам оролсоод ябадаг, журам заршам һайнтай, хүнүүдээршье үгэеэ ойлголсожо ядадаггүй Буянта Очировые ахалагша хонишон болгохо гэжэ хүтэлбэрилхы тушаалтад хэлсэһэн байба. Колхозой түрүүлэгшэ нэгэтэ Очировые дуудажа: — «Тамнай ямаршье ажалһаа тунхарингүй ябанат. Тиимэ хадатнай залуу хонидой отарые даалгаха гэлсээбди. Бодожо үзыт даа», — гээ һэн.

Буянта хани нүхэр Бальжандаа энэ хөөрэлдөөн тухайгаа хэлэхэдэнь: «Хэдэг ажалнай ха юм. Тооһон, тоһон болотороо хара түмэртэй носолдонош. Үдэр һунигүй гүйлгэжэ ябахадаш, хашартай болоногүй гү?— гэжэ урдаһаань асуугаа бэлэй.

Тиигэжэ Буянтатан аяар мянган толгой залуу хонидой отарые даажа абаһан юм. Залуу хонидые адуулхада хүшэр гэжэ Буянта тухайлжал байгаа. Эхэ хонидой бэлшээридэ гараһаар аалин даруунаар бэлшэжэ ябахадань, һубай хонид гол горхо, һэбхүүл һөөг мэдэнгүй шабар шабха соошье ороходоо болодог. Тиигээд нэгэ тээ һүрэгһөө таһаржа, шоно нохойн хүнэһэншье болоходоо магадгүй. Ушар имэһээ залуу хонидой хойноһоо хёрхо нюдөөр хаража, һайнаар харууһалха хэрэгтэй гэжэ Буянта Бальжантайгаа сугтаа үни хада ойлгоһон ябаа.

— Та, Буянта Аранзаевич, аяар мянган хонидой отарые амжалтатай даажа ябадаг, дүй дүршэлтэй хонишон болоолта, — гэжэ хэн нэгэнэй хэлэхэдэ, «Манай район соо эгээн баян дүй дүршэлтэй хүмнай гэхэдэ, Социалис Ажалай Герой, манай Харууһанай бригадын ахалагша хонишон Дашанима Буодиевич Сундуев болоно. Би тэрэнэй ажал хүдэлмэриин хойноһоо нилээд хаража, сэгнэжэ ябаха аргатай байгааб. Абьяастай бэрхэ, зоригтой ажалаараа тэдэнэр амжалта туйлана, — гэжэ Буянта харюусадаг. — Тэдэнэй дүй дүршэлые бидэнэр бултадаа халан абаха ёһотойбди. Иимэ хүнүүдтэй зэргэлэн ажаллажа байгаад, дүршэлыень хэрэглэхэгүй, тоохогүй гээшэмнай ахир ябадал болоно бэшэ гү? — гэжэ саашадань нэмэдэг заншалтай.

Мүнөө жэлэйнгээ үбэлжэлгые Очировтан һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Зунай, мүн намарай үедэ хонидоо һайнаар манажа, тобир тарган болгоһон байна. Тэдэнэр хүйтэн боложо эхилэмсээр бэеэр һулахан, туранхай хонидые илгажа, амяарлан, ондоо хорёо соо эдеэлүүлдэг, уһалдаг.

Буянта Аранзаевичтай, тэрэнэй хани нүхэр Бальжантай, тэрэнэй туһалагша Буда Гармаевтай уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай:

— Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулхабди» гэжэ шиидэнгеэр, түб даруугаар хэлээ һэн. Үнинэй бэрхэ хонишод Очировтанай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһандань, үнэн зүрхэнһөө этигэжэ байгдаа бэлэй.

С. ОЧИРОВ.

Совет орон дотор

ХАНИ БАРИСААНАЙ ХЭТЭ МҮНХЫН ГАЛ

Хада ууланууд, хүбшэ тайга ба гол мүрэнүүд дээгүүр рельснүүдые табижа байһан Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай олон үндэһэ яһанай коллективэй ажал хүдэлмэри тухай «Сэбдэг хүйтэн газарай гал» гэһэн ном хөөрэнэ. Тэрэниие Хабаровскын хэблэл барлан гаргаа юм.

БАМ-ай түрүүшын барилгашадай — ороной бүхы республикануудай түлөөлэгшэдэй ажал хэрэгүүд очеркнууд, документнүүд болон фото-зурагуудта харуулагдана. Зуун жэлэй барилгада хабаадагшадай зохёоһон шүлэгүүд болон дуунууд үгтэнхэй. «Гадаадын гүрэнүүдэй айлшад БАМ тухай» гэһэн хуби һонирхолтой юм.

Түмэр замай барилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ тус хэблэл «БАМ — залуу наһанай орон» гэһэн сериин номуудые хэблэн гаргана.

Хабаровск.

(ТАСС-ай корр).

МУЗЕЙН ШЭНЭ ЭКСПОЗИЦИ

ЛЕНИНГРАД. Сердобольско үйлсөөр В. И. Ленинэй гэр-музейдэ шэнэ экспозици нээгдэнхэй. Эндэ, М. В. Фофановагай байрада Владимир Ильич һүүлшынхеэ нюууsaар байһан байгаа. Эндэһээ 1917 оной октябриин 24-нэй үдэшэ Смольно ошоо. Петроградта эхилһэн зэбсэгтэ восстаниие толгойлоо һэн.

Революциин вождиин манай олон үндэһэ яһатанай гүрэниие яажа байгуулһан, социалис Эхэ ороноо хамгаалгые яажа эмхидхэһэн тухай документнүүд домоглон хөөрэнэ.

Ленинэй агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанай түлөө Коммунис партида баяр баясхалан хүргэһэн үгэнүүдтэй хэдэн арбаад боти дэбтэр музейдэ хадагалагдажа байдаг.

(ТАСС).

ҺААЛИИН ФЕРМЭНҮҮДЭЙ НЭРЭЭР

ПРИОЗЕРСК (Ленинградска область). Ленинградска областиин эрхим совхозууд Сибириин болон Алас-Дурнын предприятинуудай хамһабариин ажахынуудта эрхим һайн үүлтэрэй залуу мал эльгээбэ. Примориин ба Красноярска хизаарнуудта, Омско болон Кемеровско областьнуудта сэбэр үүлтэрэй 600 эмэ хашараг эльгээгдээ.

«Лесное», «Петровский» гэжэ госплемзаводуудта, «Раздолье», «Звездочка», «Новоладожский» гэжэ совхозуудта жэлдээ долоон-найман мянган килограмм хүрэтэр һү үгэдэг үнеэдһээ эдэ түл абтаһан байха юм. Ороной таби гаран областьнуудай ажахынуудта нимэ шэлэгдэмэл хашараг буруунуудһаа үүлтэртэ ба селекционно бүлэгүүд бүридхэгдэнхэй. Хара эреэн ба айширска үүлтэрэй ехэ һүтэй һаалиин малай һүрэг эндэһээ бүридхэгдэхэ юм.

Ленинградска областиин үүлтэртэ ажахынууд ойн баярай жэлэй бүхы захилнуудые амжалтатайгаар дүүргээ юм. Ороной колхоз, совхозуудта 10 мянга гаран эрхим үүлтэрэй хашараг буруунууд эльгээгдээ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэд Ажалай Алдар Солын нэгэдэхи шатын орденоор шагнагдаһан байна. Иимэ шагналда Москвагай «Компрессор» заводой токарь В. А. Лунев хүртөө. Хорин жэлэй саада тэе Виктор Андреевич эндэ хүдэлхөөр ерээ һэн. Бригадирай нэрэ хүндые тэрэ дээрэ үргэжэ ябадаг, нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. А. Луневые нүхэдынь амаршалжа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

АЖАБАЙДАЛАЙМНАЙ

ХАРАА БОДОЛ

ҺАНАА БОДОЛ, ХЭЛЭГДЭҺЭН ҮГЭ ХЭГДЭҺЭН ХЭРЭГ НЭГЭН БАЙХА

ЭДЭБХИ ТҮГЭС АЖАҺУУХА ХАРАА БОДОЛ... БИДЭ ЭНЭЭНИИЕ ЮУН ГЭЖЭ ОЙЛГОНОБИБДИ, ЮУН ДЭЭРЭ ТЭРЭ ХАРАГДАДАГ БЭ? ЭЛДЭБ АЖАЛ ЯБУУЛГАДА ХҮН ЯМАР ҺАНАЛ БОДОЛНУУДЫЕ ХҮТЭЛБЭРИ БОЛГОДОГ БЭ? ФИЛОСОФИИН ЭРДЭМЭЙ КАНДИДАТ, КПСС-эй ЦК-гай ДЭРГЭДЭХИ НИИТЫН ЭРДЭМЭЙ АКАДЕМИИН ДОЦЕНТ В. М. СОКОЛОВ ЭДЭ БОЛОН БУСАД АСУУДАЛНУУДТА «ПРАВДЫН» ПРЕСС-БЮРОГОЙ ГУЙЛТААР ХАРЮУСАНА.

— «Эдэбхи түгэс ажаһууха хараа бодол» гээшые али бүхы ажал ябуулгадаа обществодо эгээл ехэ туһа хүргэхэ эрмэлзэл мүн гэжэ ойлгодогбди гээд асуугдаһан хүнүүдэй олонхинь (70 процентнь) харюусаһан байна. Социологууд Москвагай болон Тульска областьнуудай предприяти ба эмхи зургаануудта нимэ тусхай асуулта үнгэргэһэн юм. Үлөөшэ 30 процентнь энээниие тиимэ үргэнөөр ойлгодоггүй байба. «Эдэбхи түгэс ажаһууха хараа бодол» гээшые нэгэн гэбэл ёһо заншалай гурим дүрим хазагайруулагшадтай тэмсэл гэжэ, үгы гэбэл ажабайдалай нэгэн талаар лэ — ажалдаа, ниитын хүдэлмэри гэхэ мэтэдэ — эдэбхитэй байха гэжэ ойлгодогбди гээд тэдэнэр хэлээ.

Хүнүүдэй нимэ ондо ондоо һанамжатай байһандань гайхалтагүй. Юуб гэхэдэ, эдэбхи түгэс ажаһууха хараа бодол гээшэмнай үнэхөөрөө олон ондоогоор үзэгдэдэг шуу. Тусхай ёһоор ухаалан бодомжолһоной үндэһөөр бүридэһэн уг зорилго, эрмэлзэлнүүд, үзэл болон тэдээнтэй тааралдаһан хэрэг ябадалнууд энэ ойлгосо дотор багтадаг. Партиин XXV съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай табиһан Тоосоото элидхэлһээ нимэ үгэнүүдые һануулалтай: «Эдэбхи түгэс ажаһууха гэһэн хараа бодол, ниитынгээ уялгада ушар ёһо мэдэнгеэр хандалга хүниие үндэр дээрэ үргэдэг. Тиимэ хүнэй хэлэһэн үгэ болон хэһэн хэрэгэйнь хододоо тааруу байха гээшэ абари зангайнь шэнжэ болодог.

— Тэрэ танай дурдагша асуултын үедэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшад эдэбхи түгэс ажаһууха хараа бодол гээшые юун гэжэ ойлгодогоо хэлэһэн байна. Харин тэдэнэр өөһэдөө энээниие хэр зэргэ баримталдаг гээшэб?

— Олон шэнжэлгэдэ нимэ асуудал табигдаһан байгаа. Ороной элдэб газар нютагуудтахи 12 мянга шахуу хүн асуугдаһан байна. Тэдэнэй 71,8 процентнь эдэбхи зоригтойгоор ажаһуухые эрмэлзэдэгбди гэжэ харюусаһан юм. Олонхи хүнүүдэй энэ хараа бодолыень шалган, лаблангаа, бидэнэр элдэб тодорхой байдалнуудые зураглаад, тиимэ тиимэ үедэ та өөрөө юу хэхэ байгааб та гэжэ асуудаг һэмди. Жэшээнь, нимэ асуудал табигдаһан байна: «Та өөрынгөө үйлэдбэриин хубиин даабариие дүүргэбэ гэлэйт. Теэд коллективэйнгээ түсэб дүүргэлгэдэ туһалыт даа гэжэ гуйгаа һаань, яаха байнат?» Асуугдаһан хүнүүдэй 70,7 процентнь нигэжэ харюусаа: «Юуншье боложо байгаа һаань, туһаламжа үзүүлхэ гэжэ бүхы шадалаараа оролдохоб». 4,5 процентнь юун гэжэ харюусахаяа маргаа, бусадынь хэлэхэдээ, ондоо хүдэлмэришэдэй туһалаа һаань, туһалхаб гэжэ гү (14,3), мүн дээдэ хэмжээгээр түлөө һаань, туһалхаб (10,4) гэһэн байна.

Эдэ бүхы харюусаһан зоной олонхид тухай бригадир, мастернууд, таһагай начальнигууд болон партиина организациин секретарьнартай хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэр тиигэжэл харюусаха хүнүүд байха, һанаһан байһанаа хэлээ гэһэн юм.

— Хүнүүдэй эдэбхитэй ба эдэбхигүй байдаг тухай нэгэ бэшэг редакцида ерээ һэн. Ямаршье юумэндэ эрмэлзэдэггүй, муу аматай, юумые ходо муу тээшэнь хэлэдэг хүн аад, гэнтэ хатуу байдалда ороходоо, геройшье боложо болохо юм гэжэ тэрэ бэшэг эльгээгшэ хүн бэшэнэ.

— Үгы даа, нимэ хубилалтын болохонь бэрхэтэй. Эдэбхи зориг гээшые ондо ондоогоор ойлгодог хоёр бүлэг хүнүүдэй абари зан болон ябадалыень социологууд жэшээжэ үзэһэн байна. Эдэбхитэдэй, эрмэлзэл зорилго түгэс байха гэжэ сээжэ зүрхэнһөө бодолог хүнүүд ондоохон лэ байдаг юм. Сэдьхэл бодол сэбэр хүнүүд ниитын сэгнэлтын ёһоор зүб сэхэ абари зан харуулдаг. Жэшээнь, хододоо урагшаа һанаатай, эдэбхи ехэтэй хүнүүд үхибүүдэйшье хүмүүжүүлгэдэ, техническэ болон уралан зохёолгодо һураггүй ехэ анхаралаа хандуулдаг, ехээр уншадаг, мүн эдэбхигүйшүүлдэ орходоо манай ёһо заншалай гурим дүрим эбдэгшэдтэй ехэ шиидэнгеэр тэмсэдэг. Энэнь тон шухала юм. Ажалдаашье байхадаа, амархадаашье социалис һуудал байдалай шэнэ зүйлнүүдые батадхаһан, тэдэниие хазагайруулха ябадалтай тэмсэхэдээ, ехэшье, багашье, хэрэгтэ — хаа хаанагүй, хэзээ бүхэндэ эдэбхитэй, зоригтой ябадаг хүниие үнэхөөрөө эдэбхи түгэс ажаһууха гэһэн хараа бодолтой болоһон хүн гэжэ тооломоор юм.

— Гэбэшье, Владимир Михайлович, ажабайдалдамнай элдэб ушарнууд дайралдадаг шуу. Жэшээнь, зарим хүнүүд али нэгэн талаар ходоо эдэбхитэй байдаг аад, нүгөө бусад талаар эдэбхи багатай гү, али оройдоо ямаршье хамаагүй байдаг байха юм. Жэшээлхэдэ, ажалдаа ехэ оролдосотой, саг үргэлжэ үүсхэл гаргадаг аад, ниитын хүдэлмэри гэхэдэ, ямар нэгэн аргаар зайсадаг хүнүүд бии гээшэ. Түбэй телевидениин залуушуулда зорюулагдадаг дамжуулгын редакци Виктор Е. гэгшын бэшэгээр зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэһэн юм. Ташье өөрынгөө нэгэ статьяда энээн тухай дурдаа һэм шуут. Энээниие жэшээ болгон һануулмаар. Би һайнаар хүдэлдэгби, зүгөөр субботнигуудта ябадаггүйб, агитатор байхаһаа арсадагби гэжэ залуу инженер бэшэһэн байна. Коллективтэ намайе ушар ёһо мэдэхэгүй — хүн гэжэ тоолодог, энээниинь буруушааха байнаб, тиимэһээ редакцида хандабаб гэжэ тэрэ бэшээ һэн. «Би обществодо туһа хэнэ бэшэ аалби?» гэжэ тэрэ асууһан юм.

— Хэрбээ Виктор Е. тухай хэлэбэл, залуу инженерэй аяг аашые коллективэй яажа сэгнэһэниинь ехэ шухала байна. Тэрэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, олонхи совет хүнүүд эдэбхи түгэс ажаһууха хараа бодол гээшые ажабайдалай бүхы талаар обществодо туһа хүргэхэ гэһэн эрмэлзэл гэжэ харадаг байна бшуу. Зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан хүнүүдшье энээн тухай Викторто һануулаа һэн. «Зүб, өөрынгөө эрдэм мэдэсээр, өөрынгөө ажалаар Виктор үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ, түсэб үлүүлэн дүүргэлгэдэ туһална. Теэд манай ажабайдал гансал энээгээр дүүрэхэ юм гү?» — гэжэ нэгэ бэшэгтэ хэлэгдэһэн байна.

Виктор Е. мэтэ үшөөл олон хүнүүд мүнөө нэгэл талаар эдэбхитэй байдаг гэһэн һанамжа зүйтэй. Тиин эдэ мэтын хүнүүдые сэгнэхэдээ, тэдэнэй сэдьхэл бодолой гол шэнжэнүүдынь ямар бэ, тэдэ бэе бэедээ хэр зүришэнэб гэжэ бидэ мүнөө түбхын түрүүндэ харанабди. Харин саг ошохо бүри нимэ сэгнэлтэ таарамжагүй болохо юм. **Хүнэй социальна эдэбхиие саг үргэлжэ үргэдхэбэл лэ, хүн гээшэ али бүхы талаараа хүгжэнги, тэгшэ тааруу боложо шадаха юм.**

Эндэ үзэгдэдэг шэглэл һала тодорхой. Жэшээнь, ниитын хүдэлмэри абаад үзэе. Хэдэн шэнжэлгын материал хаража үзэхэдэ, 60-

Арадай хиналтын булан

Шалгалта haйжаруулха

дын районой колхоз, зуудай хэдэн жэлэй ада ган гасуурта дайжа, ажахынгаа үйлэддэ ехэхэн бэрхэшээлтэй ушарhаниинь мэ... Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз газараа а талаар нилээд шадамай болоhон ажахы юм. озойнгоо бүхы сабша мүн тариалангааншье уурнин системэнүүдhээ луулдаг hэмди.

эд hүүлэй жэлнүүдтэ, гаа нёдондо жэл хура гой тон хомор байhан hээ гол горхонуудн ай хатажа, шэргэшоо бэ Тиимэhээ үбэлдөө саб н дээрэ тошо халяаха hайшье алдагдаа шахуу. эшье, бидэнэр, луговод Гэгээтэй гэжэ багахан нойнгоо уhые арга шараа хубаарилан, сабнгаа нилээд уhалhан абди. Жэшээнь, би ура 270 гектар сабшажэл бүхэндэ ундалуул гектар бүхэнhөө 25 ерhээ дээшэ үбhэ хуаг hэм. Харин энэ жэл хан гэжэ 170 гектар айгаа уhалжа шадаабди. үлэhэн газараа уhалhан хүртөөгүй бшуу.

марhаа эхилэн, бүхэли доо наг шэбхэ сабша дээрэ ЛМО-гойхид зөөом. Тэрэниие hайнаар гажа тараагаад, элбэгр уhалхада, ногоон үн... о орожо, ногоон үна эхэ тунатай байгаа, уhалhан 170 гектараа тус бүхэнhөө 20 ер үбhэ хурягаабди. нүхэр Александр раев бидэ хоёрой ан талмай дээрэ 6 хүдэлөө. Эдэ зөөний гэшүүд сабшалан анай ашаг үрэнь ямар ой ойлгожо лэ байха. э жэл малшадайн, илан хониншод hан налишада гоогүй баян тэжэл ху а абаа. Хэрбээ урганарии нягтаар, малдаа үлэнгүй, сүм hайнаар улhан haa, үшөөшье нөөсэтэй байха hэмди. ень хэлэхэдэ, нилээд сабшалан болон таряа-хамтыншье, колхозниай хубиншье малнууд-

та гэшхэгдээ. Ушар тиимэhээ ургасын нилээд ехэхэн хубинь абтанагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Хониншоднай отарынгаа хубиин 30—35 гектар талмай дээрэhээ 600—700 центнер, зарим газарта үшөөшье дээшэ золёнко суглуулаа. Тиихэдэ энээнhээ гадуур hолоомон ехээр абтаа, үшөөшье абтахаар аад, суглуулагдангүй үлэшоо. Колхознай энэ жэлдэ 30 гара мянган центнер таряа хуряажа абаа. Тиимэhээ ерэхэ жэлэй тарилгын үрэhэ хүрэнгые сүм хаагаад, малай тэжээлдэ нилээд ехэ хубиинь гаргашалха болонобди.

Арадай хиналтын гол бүлэгэйхид ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха хэрэгтэ колхознигуудта ехэхэн туhаламжа хүргөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тариалан, сабшалангаа малда гэшхүүлхэгүйн тула ехэ тэмсэл хэнэбди. Теэд колхозой правлени, отделенинүүдые эрхилэгшэд ургаса, тариалангай талмайе хорёолхо, хуушан хорёонуудыень шэнэлхэ талаар хэмжээнүүдые абанагүй. Тиихэдэ хорёологдоогүй талмайнуудай ургаса хараха харуулшаниие табиха хэрэгтэй.

Арадай хинагшад ниитын малай үбэлжэлгын үедэ тэжээлээ зүбөөр, наринаар, ашагтайгаар гаргашалха хэрэгтэ хамаг анхаралаа хандуулжа байна. Һаяхан малшадай үбэлжэлгые гаргалган шалгалта эмхидхэгдээ, үбэлжэлгын эхинhээ хэды шэнээн тэжээл гаргашалагдаhан тухай тоологдоhон, энэ талаар нягта хэмжээнүүд абтаhан байна. Мүн тэжээл буйлуулха, шаанаржуулан малдаа үгэхэ асуудалнаар саг үргэлжэ шалгалта эмхидхэнэбди.

Тэжээл элбэгээр абтаа гээд лэ, тэрэниие ашаг урэгүйгөөр хэрэглэжэ болохо haa, үйлэдбэриин ехэ хохидол ушаруулагдахань гэhэн ойлгулэмжэдэ хүдэлмэри үргэжэн ябуулнабди.

Ингэжэ арадай хиналтын гол бүлэгэй гэшүүд ороной Эдэй хоолой программые бэелүүлхэ талаар хубитаяа оруулалсахын тула оролдоно.

Б. ДОМБОЕВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ.
Зэдын район.

Тание амаараа хангаhаа

АХА НҮХЭДЭЙНГӨӨ ЖЭШЭЭГЭЭР

Совет Социалис Республиканuудай Союзай байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үйлэдбэриин үндэр амжалтануудые түйлаhанайнь түлөө Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гэhэн хүндэтэ нэрэ haяхан олгогдоо гээшэ.

Комбинадай ажалшад энэ үндэр нэрэ зэргые ехэ баяртайгаар угтан абажа, түрэл Буряадайнгаа алдарта 60 жэлэй ойе мүн лэ ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэhэн уялгануудые урдаа табин ажаллажа байна. Эхэ оронойнгоо этигэл найдабариень харюулан, үшөөшье үндэр амжалтануудые түйлахаар, бүхы хүсэ шадалаа зангидан ажаллахаар бэлэмди гэжэ тэдэнэр найдуулаа.

Манай вольфрам-молибденэй комбинадай энэ ехэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэдэ, бидэнэйшье, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй, хубита оролсоно. Бидэнэр комбинадайнгаа ажалшадые, худалдан абагшадаа эрхимээр хангахын тула үндэр уялгануудые абаад ажаллажа байнабди. Тиигэжэ үнгэрhэн, ойн баярай жэлдэ хараалагдаhан түсэбөө үлүүлэн дүүргээ hэмди.

Манай комбинадай продснабай хүдэлмэрилэгшэд «Хүн зониие эрхим hайнаар хангаха» гэhэн уряа доро ажаллажа байнхай. Комбинадтамнай комсомол-залуушуулай 3 бригада бии юм. Эдэнэр комсомол-залуушуулай эрхим коллектив гэhэн нэрэ зэргын түлөө мүрысөө эмхидхэнэ. Зэдын комбинадай продснабай 271 хүдэлмэрилэгшэ «Коммунис ажалай ударник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Комсомол - залуушуулай коллективүүд ажалай журам шангадхаха, продукциин шанар дээшэлүүлхэ, залуу хадаанииe hургаан хүмүүжүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри үнгэргэдэг юм.

Закаменск хотын 2-дохи, 20-дохи болон 6-дахи магазинуудай, Баян-Голой худалдаа наймаанай таhагай коллективүүд коммунис ажалай ударнигууд гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Зэдын продснабай хори гаран жэлэй хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Коллективүүдэй, бригадануудай хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнүүдтэ 2-дохи магазинай коллектив ходоодо эрхимлэдэг юм. Коллективэймнай хүдэлмэрилэгшэд бүлтэдэ дээдэ болон дунда hургуулинуудые дүүргэhэннүүд. Олон жэлэй турша магазинаймнай хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Эдэнэр дайнай болон ажалай ветерануудые гэртэнь хангаха, районойгоо хүдөө нютагуудаар ябажа, ажалшадые, илангаа малшадые хангаха тухай үүсхэл нэн түрүүлэн гаргаhан юм.

Энэ коллективэй иимэ үндэр амжалтануудые түйлаха, ходо дoo түрүү зэргэдэ жагсаха хэрэгтэ тэдэнэй hурган хүмүүжүүлэгшэдэй хубитань ехэ. Тэдэнэй нэгэн болохо М. И. Каратаевае дурдангүй гарахаар бэшэ. Мария Ивановна Каратаева Зэдын продснабта хори гаран жэлэй турша амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Тэрэнэй хүтэлбэри доро 1978 ондо энэ коллектив байгуулагдажа, эбтэй эетэйгээр, амжалтануудые түйлан ажаллана. Мария Ивановна залуушуулые ажалдань дуратайгаар, үнэн сэхээр hурган, тэдэнэй шэнэ ажалдаа, шэнэ коллективтээ дадаха хэрэгтэнь туhалдаг, анхарал, оролдолгоёо саг үргэлжэ хандуулан, залуушуулда ехэ мэтэ энэрхэйгээр хандадаг хүн.

Тиихэдэ О. И. Налётова, Л. В. Жилкова гэгшэд арбаад жэлэй турша ажаллаха зуураа, мүн лэ баян дүршэлтэй болоhон, тэрэнээ залуу халаандаа дамжуулан үгэнэ. Илангаяа аха нүхэдөө дахан, тэдэнэйгээ жэшээгээр ажаллажа, амжалтануудые түйлэхэ ябаhандаа тэдэндээ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди.

Үйлэдбэриин түсэбые дүүргэхэ талаар манай коллектив ниитэдээ бэшэ түрүү hууриие гараhан, үнгэрhэн жэлэй гурбадахи квартада дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн байна.

Гэбэшье hайн хэрэгүүдэймнай хажуугаар дутуу дундануудые заримдаа дайралдадаг гээшэ. Тэдэ бидэнэр, комсомолшууд, бэрхэшээлнүүдые дабан, урагшаа дабшаха зорилготойгоор ажалладаг дээрэhээ дутагдалнуудаа усадхан, түрэл Буряадайнгаа 60 жэлэй алдарта ойе ажалай үшөө ехэ амжалтануудаар угтахые оролдонобди.

Л. БОЛДЫРЕВА,
Зэдын продснабай 2-дохи магазинай наймаалагша.
Захаамнай район.

Сэлэнгын районой Баратовска участково больницада 20 гаран жэлдэ хүүгэдэй медицинскэ сестрагаар Татьяна Александровна Катьянова хүдэлдэг. Тус больницада 6 медсестра хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда Татьяна Александровна дүй дүршэлөөрөө онсо шалгаржа, коллектив соогоо мэдээжэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: медсестра Т. А. Катьянова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэгэнэй hубэгээр

«МАЛШАДТА АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ»

Иимэ гаргаатай шүүмжэлхы статья үнгэрэгшэ жэлэй октябриин 29-дэ манай газетэдэ толилогдоо hэн. Малай үбэлжэлгын эхилэлтэ hаа, Зэдын районой Өөрэй совхозой Зүүн-Торнин фермын байра заhагдан дулаалагдаагүй, шабааhа сэбэрлэхэ оньhон түхеэрэлгэнь хүдэлхөө болишонхой, тэжээл буйлуулгын цехынь тодхорогоогүй байhаар. Малай байрануудай гадуур hаалинадай 10 гэр булгаада шахуу зябзарилагдаагүй болонхой. hаадана hүеэ шүүхэ марли болон бусад материалнууд дутадана гэжэ тэндэ хэлэгдэhэн байгаа.

Өөрэй совхозой директор С. Филиппов, парткомой секретарь С. Дармаев, рабочкомой түрүүлэгшэ Г. Тарбаев гэгшэдэй гар табигатай иимэ харюу газетымнай редакцида ерээ:

«Танай газетэдэ толилогдоhон статья Зүүн-Торнин фермын коллективэй суглаан дээрэ хэлэгдээ. Тэндэ хэлэгдэhэн баримтанууд зүб гэжэ тоологдоо. Малай үбэлжэлгын дутагдалнуудые усадхаха талаар шухала хэмжээнүүд абтаа. Үнеэдэй байра дулаалагдажа, малшадай байрын гэрнүүд заhагдаа. Хоёр квартиратай байрын шэнэ гэр ашаглалгада үгтөө, улаан булангай байра түхеэрэгдэжэ, гоё hайханаар шэмэглэгдээ. Малнуудые уhаар хангаха, шабааhа сэбэрлэхэ, тэжээл буйлуулха цех хүдэлжэ эхилэнхэй. Зүүн-Торнин фермын коллектив hү haаха 1982 оной түсэб 114 процентээр дүүргэв».

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС АПН.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

БУХАРЕСТ. РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй ба правительствын хамтын заседани болоhо. РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушеску түрүүтэй Румыниин делегациин Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй Прагада болоhон зүблөөн дээрэ хэhэн ажал ябуулгынь гүйсэд hайшааба.

РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитет, СРР-эй Гүрэнэй Совет болон правительство Прагада баталагдан абтаhан Политическэ Декларациие hайшааба гээд эндэ толилогдоhон мэдээсэл дотор заагдана. Энэ декларации дотор социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай гаргаhан эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые тэдэнэр үндэрөөр сэгнэhэн байха юм.

СЭВ-эй оршондо социалис оронуудай хоорондо экономическа, эрдэм, техникын харилсаае, хамжаае үргэдхэхэ шухала гээд деклараци дотор заагдаhан ушар ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

МНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

УЛААН-БААТАР. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй дүнгүүд тушаа Монголой Арадай Республикын правительство мэдүүлгэ хэбэ.

Прагадахи зүблөөн уласхоорондын ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоhон байна гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Европодохи аха дүү социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэд хамтаараа мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдалда али бүхы талаhаань гүнзэгы шэнжэлэл хээд, уласхоорондын харилсаанай мүнөөнэй аюулта байдалые гаталан дабаха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха, бэхижүүлхэ тодорхой программые найруулhан Политическэ Деклараци баталан абаhан байна.

Эб найрамдал хангалгын асуудалнуудта Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд бүтэмжэтэй hайнаар хандана гэжэ МНР-эй правительство ба арад бүримүhэн дэмжэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахаhаа, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаhаа шухала зорилго мүнөө байхагүй. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй ба НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй болон амгалан ёhоной харилсаа холбоо тогтоохо тухай договор баталха гэhэн дурадхал энэ талаар тон шухала удха шанартай юм. Энэ бүтэмжэтэй үүсхэл хадаа социалис оронуудай эб найрамдалай ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай политикые хэлбэриингүйгөөр баримталан бэелүүлжэ байгаагын, хөөрэлдөөнүүдые хэхээр, харилсаа холбоо тогтоохоор тэдэнэй бэлэн байлгын толотомо гэршэ жэшээ болоно гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тэрэ гансал Европын бэшэ, харин бусад түбинүүдэй арадуудай ажабайдалай аша туhада болон хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй дүнгүүдые МНР-эй правительство болон арад гүйсэд дүүрэнээр hайшаана. Эдэ бүгэдэ эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгтэ аха дүү социалис оронуудай оруулhан шэнэ ехэ хубита болоно.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хубинь болохо Монголой Арадай Республика буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсооха, ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие аршалан хамгаалха талаар шэглүүлэгдэhэн аха дүү социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ саашадаашье али болохоор туhалхаар, дэмжэхээр бэлэн байhанаа элирхэйлнэ гээд МНР-эй правительствын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ТҮГЭСХЭХЫ КОММЮНИКЕ

МАНАГУА. Ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай залан хүтэлбэрилгын бюрогой онсо нарлалтай заседани эндэ болоhо дүүрэбэ. Дэлхэйн элдэб оронуудые, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые ба уласхоорондын эмхинүүдые түлөөлhэн 116 делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байна.

Империализм ба колониализмда эсэргүүгээр, демократиин, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааhан байдалай түлөө арадуудай тэмсэлэй улам үргэдэжэ байhанhаа уламжалан тохёолдоhон гүнзэгы ехэ хубилалтанууд Латинн Америкэдэ болоhо байна гээд заседани дээрэ баталагдан абтаhан Түгэсхэхы коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Рейганэй захиргаанай зүгhөө Кубада эсэргүү түримхэй ябуулгануудай улам дэбэргэгдэжэ байhанинь аюултай гэжэ документ дотор заагдана. Кубын агаарай дайда руу, уhа руу нэбтэрэн ороxо ябадал саг үргэлжэ гаргагдана.

Никарагуа тушаа Холбоото Штадуудай ябуулжа байдаг ээрхэг түримхэй политика документ дотор эрид буруушаагдана.

Латинн Америкые ядерна буу зэбсэггүй нютаг болгохын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронууд тэмдэглэнэ.

Хүгжэжэ байгаа оронуудые политическэ талаарнь хашаха харшалхын тула экономическа ябуулгануудые хэрэглэхэ гэhэн али бүхы hэдэлгэнүүд коммюнике дотор буруушаагдаба.

Бэеэ дааhан ба национальна дулдыданги бэшэ байдалай түлөө Латинн Америкын арадуудай тэмсэлтэй hанал нэгэтэй байhанаа уулзалгада хабаадагшад мэдүүлээ.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдhээ

ГАЗЕТЭНҮҮД ДУТУУ АБТАНА

Үнгэрөөшэ 1982 ондо Яруунын районой Эгэтэ тосхондо ажаhуугша олон бүлэ «Буряад Үнэн» газетэ абадаг байгаа. Заримдаа газетэ уншагшадта саг болзортоо хүрэхэгүй, олонхи номерынь оройдооншье үгтэхэгүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо 277-дохи номерhоо 283-дахи номер хүрэтэр нэгэшье газетэ уншагшадта үгтөөгүй. Энээн тухай тосхоной хэлхээ холбооной отделениин хүдэлмэрилэгшэдтэ хандахада:

— Бидэ зэмэгүйбди. Иимэ номерой газетэнүүд Улаан-Үдэhөө манда ерээгүй, — гэжэ харюусана.

Хэниинь зэмэтэйб, хэниинь зэмэгүйб — мэдэхын аргагүй. Энэ жэл тиимэ ушарай болохогүйн тула бодото хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Д. ШИРАБОН,
Эгэтэ тосхондо ажаhуугша.

ЗАЛУУ БАГШАНАРАЙ hУРГУУЛИ

Буряадай багшанарай эжэлээ дээшэлүүлхэ инут республикынгаа забагшанарые суглуулжа, шалта семинарнуудые рэбэ. Эдир үетэниие хүжүүлэгшын харгыда гаа ябаhан залуу багшаай ямар бэрхэшээлнүүдушардагынь элирүүлметодическа заабари бо- туhаламжа үзүүлэлгэ семинарай гол зорилго ино. Буряадай гүрэнэй Банзаровай нэрэмжэтэ шанарай институдай будхэлэ, бэшэгэй кафед- эрдэмтэд болон багша- эдэбхитэйгээр хабаадал- а, hонирхолтой лекциые уншаад, практичетуhаламжа үзүүлбэ. гуулида грамматика ка байхадаа эгээл хүндэ нуудай нэгэндэ тоологэг причастна оборот тутус кафедрые даагша Ц.Ж. Ц. Цыдыпов ойлгосотой тодорхойгоор хөөрэжэ, энэ темые хэшээлэй үедэ hурагшадта хайшан гээд ойлгуулхаб гэжэ заажа үгэбэ. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Э. Р. Раднаев фонетическэ шүүлбэри тухай залуу багшанарта хөөрөө.

Семинарай hүүлшын үдэр багшанар Ивалгын 8 жэлэй hургуули ошожо, буряад хэлэ, бэшэгэй багша Х. Ш. Бадмаевай хэжэ байhан ажалтай танилсажа, буряад хэлэ литературын кабинет үзэбэ.

Ивалгын 8 жэлэй hургуулиин директор Е. А. Бутуханова, методическа бүлгэмые ударидагша К. А. Атутова болон биологиин багша А. Ш. Бальжинимаева мүнөө үеын хэшээлдэ табигдаhан эрилтын ёhоор hуралсалай процессые хайшан гэжэ эрхилхэб, мүн лэ магнитофон, кодоскоп болон бусад элдэб зүйлнүүдые хэшээлдээ яажа хэрэглэхэб, hурагшадай ухаан бодолой гүйсые яажа түргэдхэхэб, багшын болон hурагшын ажалай hуури ямар байха ёhотойб гэhэн хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэбэ. Залуу багшанар тус hургуулиин коллективтэ баярые хүргэжэ, ажалдань амжалта хүсэбэд.

Иимэ түхэлэй семинар-практикум богони сагай турша соо болодогшье hаа, саашанхи ажалдамнай ехэ туhатай заабари заршам үгэнэ гэжэ семинарта хабаадагшад семинарай түгэсхэлдэ мэдүүлээ. Гэбэшье зарим районуудай арадай гэгээрэлэй тапагууд энэ семинарта hаяхана хүдэлжэ эхилhэн багшанарые эльгээгээгүйнь ехэ харамтай байна.

Ц. ЦЫРЕНОВА,
Буряадай НУУ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

й дулдыдаhан шалтагаашье тэдэнэй дунда бии. ээнь, залуу хүнүүдэн анан нэгэ шахуу хүниинь н хүрэдэггүй дээрэнээ дынгоо коллективэн ниин ажабайдалда эдэбхиди гээ. Эдэ ехэнхидээ лжэ байгаад hурадаг уд гү, али үхибүүдтэй у эхэнэрнүүд юм. Гэн хамта эдэбхигүйшүү- 15 процентнь ниитын лмэридэ хабаадалсаха- байгаабди, теэд «Маноушье дурадханагүй» гэ- гү, али «Урдань хабаа- адаг hэм, теэд мүртэй эн болоогүй hэн» гэжэ дэг байна. Эдэ мэтын ал манан хүмүүжүүл- хүдэлмэриин hула дээ- э болоно гэжэ хэлэхэ тэй гээд hанагдана. За- коллективүүдтэ дүй дүр- тэн, шалтагаанhаа хүнүүд- ниитын хүдэлмэри даал- аг. Харин ажаланнгаа зам н эхилжэ байhан, абаhаар э хүдэлмэридэ ядалсадаг үдтэ туhалхаhаа хашар- байха юм. нитын эдэбхиин хэм- н хэдэн социально-нии- зүйлhөө дулдыдадаг. эг дундаа ябаhан хү- д гэхэ гү, али хүдэлмэ- э коллективүүдэй гол ниинь лэ ниитын ажал- эгээл ехээр хабаададаг. үн хүнэй эрдэмэй дээ- болохо бүри тэрэнэй тын эдэбхинь эрдэм hур- лиин шата бүхэндэ 10 центээр шахуу дээшэл- гэжэ шэнжэлгэнүүд ха- лна. Хэрбээ эхин шатын hургуулитай хүнүүдэй 19,7 процентнь ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ хабаададаг haань, дээдэ hургуулитанай 89,7 процентнь тиимэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг байха юм.

Гэбэшье ниитын ажал ябуулгада хүнэй хэр зэргэ эдэбхитэйнь харахадаа, тэрээндэ хабаададаг хүдэлмэрилэгшэдэй тоое дурдаад лэ дүүрэхэ еногүйбди. Хүнэй сэдьхэл бодолые тодоор мэдэхын тулада тэрэ ямар ушар шалтагаанhаа эдэбхи ехэтэй байнаб гэжэ хараха шухала. Иимэ ябуулга хадаа социальна талаар ехэ шухала гэжэ ойлгоhон ушарhаа олонхи хүнүүд ниитын политическэ ажал ябуулга эрхилдэг гэжэ социологическа шэнжэлгэнүүдhээ харагдана. («Энэ коллективтэ, обществодо шухала хэрэгтэй», — гэжэ асуугдаhан хүнүүдэй 58,7 процентнь харюусаа). Мүн тэдэнэр өөhэдынгөө оюун ухаанай үндэр эрилтэнүүдые бэелүүлхые хүсэнэ бшуу.

Гэхэтэй хамта асуугдаhан зоной 10,1 процентнь иигэжэ харюусаа: «Намай уялгалhан дээрэhээ ниитын ажалда хабаададаhаб, арсажа шадаhагүйб». Үсөөхоншье haань, эдэ мэтын хүнүүдэй hанал бодолые хараада абан, иигэжэ тусхайлан тэмдэглэлтэ: ёhын тэдыдэ хэхэ гээшэ ниитын хүдэлмэриин эгээл муу зүйлынь болоно. Тоогой талаар олон байг, данса тоосоондол hайн байг гэжэ hанадаг хүнүүд ниитын даабаринуудые дүүргэдэгшье haа (тэдэниие уялгалаа ха юм), тэдэнээ сэдьхэлнээ дурагүйгөөр хэдэг. Тиин сиын тэдыдэ хэхэ ябадал улам hүлжэржэ, бүтэг, болиг — хамаагүй гэhэн ябадалда хүргэдэг.

Хүниие заабол эдэбхитэй байг гэжэ уялгалхын аргагүй. Харин хүндэ анхарал хандуулаад, тэрэнэйдэ этигэн найдабал, тэрэнэйнь үүсхэжэ олохо байна. Илангаяа харюусалгатай хэрэгүүдые, жэшээнь, хүдэлмэридэ даалгаха гээшэ шухала. БЛКСМ-эй дэргэдэхи комсомолой hургуулиин научна түбэй хэhэн шэнжэлэл харуулааб гэхэдэ, ниитын hургамаар хүтэлбэрилхэ ажал ябуулгада хабаадалсадаг залуу хүнүүдэй 70 процент шахуунь ажалдааш өөрсэдынгөө коллективэй урматэшье тоо ондоогоор ханадаг болоодди гэжэ лэ. Ажалай журам эбдэдэг гансал өөртөө бэшэ, харин бүхы хүдэлжэ байгаашта хоро хүргэнэ гэжэ асуугдаhан хүн бүхэнэн хэhэн хүниинь ойлгодог болоо. Предприятиин хүдэлмэриин үрэ дүнгынь мүн сэдэлэй хүдэлмэриин шанар, тэрэнэй тоолоо дулдыдаhан гэжэ гуроадахи хүн бүхэн ойлгодог болоо. Нүхэдэйнгөө туhалха гэhэн хүсэлэн болоо, үйлэдбэриин олон асуудал hонирхолтой болохо, тэдэниие шиидхэлгэдэ хабаадалсаха гэhэн эрмэлзэл ерэhэн байна.

Үшөө нэгэ иимэ юумэн тухай дурдалтан. Киевэй «Арсенал» заводой олон хүдэлмэришэд ажалдаа холоhоо ерэдэг. Тэдэнэй нуудаг газарта ойрохон тон мүнөөнэй предприятинуудан бии байтар, тэдээндэ юундэ ороногүйбта гэhэн асуудал табигдаhан юм. Нэгэн hаналтай иимэ харюу абтаа бэлэн: «Манан коллективтэ тааруу зохид сэдьхэлэй байдал оршодог, тиимэhээ эндэ хүдэлхэдэ аятай».

Сэдьхэлэй байдал, коллективтэхи тааруу зохид морально-психологическа, оршон байдал... Эдэ хадаа ажал хүдэлмэриин нягта нарин эмхидхэлhээ, тэрэнэй зохёохы шэнжэлээ, hайнаар табигдаhан үзэл сурталан, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриhөө, мүн хүнүүдтэн хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлхэ шадабариhаа анхабтар ехээр дулдыдадаг. Эдэ бүгэдэ хүнэй сэдьхэл бодолой бүрилдэлгэдэ ямар ехэ үүргэтэй гээшэб.

Обществын ажабайдалда эдэбхи үүсхэлтэнгээр хабаададаг хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тиимэhээ энэ талаар шиидхэгдээгүй байгаа асуудалнуудта анхаралаа бүри ехээр хандуулха еhотойбди. Юундэб гэхэдэ, бидэнэй хэн хэнэймнайшье харюусалгын хэмжээнhээ, эдэбхиhээ манай мүноедэр, мүн ерээдүйдэ түйлагдаха амжалтын хэмжээн дулдыдаха байна бшуу.

АФГАНИСТАНАЙ МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

КАБУЛ. Баруун-Урда Азида США-гай түбэй командованиие эмхидхэн байгуулга бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ американ хамааралсалгые үргэдхэхэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ, шэнэ түхэлэй колониальна ба дээрмэдэхы түсэбүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн ээрхэг түримхэй, бүлимтархы үшөө нэгэ алхам болоно гэжэ ДРА-гай гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ БАХТАР агентствэдэ мэдүүлбэ.

Капиталис дэлхэйн аша туhые хамгаалхын тула уласхоорондын жандармын үүргые бэе дээрээ даажа абаhан американ империализм өөhэдынгөө хүсэл бодолые дэлхэйн энэ районой арадуудта баадхахые, сүлөөрэлгын, национальна экономикоёо бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэдэнь, тэдэнэй замда haад тойбо татахые hэдэнэ.

Тиигэжэ американ империализм Баруун-Урда Азида эб найрамдал болон түүни түбшэн байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ МИД-эй түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

РАСИС МҮРДЭЛГЫЕ БУРУУШААНА

НЬЮ-ЙОРК. Миссисипи штадай Чула хотын мэр байhан, негр үндэhэ яhанай Эдди Картэниие худалаар гэмнэжэ, түрмэдэ хааhан байгаа. Гэмнэлгээ болюулжа, сүлөөлхын түлөө американ түрүү үзэлтэй олониитэ эдэбхитэнгээр тэмсэнэ. Зүhэ шарайн ба политическэ хашалта харшалалтануудта эсэргүү тэмсэлые национальна союз соносхобо. Картэниие хардалга мүрдэлгэеэ болюулжа, сүлөөлхэ уряатай петицидэ гар табилгые суглуулха ниитэ национальна ябуулга эхилээ. «Чулын түрүүшын негритян мэр болоходонь, сагаан шарайтай хүнүүд, мүн федеральна ба нютагай засагаархид Картэниие хайра гамгүйгөөр хашажа харшалжа, хардажа гүрдэжэ эхилhэн байгаа» гээд энэ эмхиин эндэ тарааhан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. «Энэ хотодо ажаhуудаг хара шарайтай хүнүүдэн hуудал байдалые хүнгэдхэхын тула аргатай бүхы юумэ хэhэндээ» тэрэ «гэмтэй» байна гэжэ документ дотор тэмдэг заагдана.

СЭРЭГЭЙ БААЗА БОЛГОХО hАНААШАЛГАТАЙ

ПАРИЖ. НАТО-гай ээрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлдэ ородог США болон Англи Фолклендскэ (Мальвинска) аралнуудые сэрэгэй шэнжэтэй болгожо, тэдэниие Урда Атлантикадахи гол бааза болгохо гэhэн түсэбүүдые табина.

Парижда хэблэгдэн гарадаг «Политик этранжёр» журналай мэдээсэлэнэй ёhоор, Пентагон Фолклендскэ аралнуудта далайн-сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй бааза байгуулхые хараална. Иимэ бааза байгуулга гансал Латинн Америкын урда хубиие бэшэ, харин Антарктидын ехэнхи хубиие хиnажа байха арга Холбоото Штадуудта олгоно гээд журнал бэшэнэ.

Нёдондо жэл Фолклендскэ (Мальвинска) аралнуудhаа уламжалан гараhан хёмороо зүрилдөөнэй үедэ Великобританиие Вашингтоной дэмжэhэн ушарынь дэмы бэшэ гэжэ шэнжэлэгшэд энээнтэй дашарамдуулан тэмдэглэнэ. Урда Атлантикада байдалаа бэхижүүлжэ, НАТО-дал адлирхуу Урда Атлантическа сэрэгэй бүлэглэлые байгуулха гэhэн үниинэй табидаг түсэбүүдээ бэелүүлхэ гээшэ тэрэнэй зорилго болоно. Тиихэдээ Пентагоной стратегүүд Урда Америкын хэдэ хэдэн оронуудhаа гадна ЮАР-ые энэ бүлэглэлдэ оруулха хараатай.

Кубын Республикын загаhа олзоборилгын флот урган хүгжэнэ, нарижуулагдана. Советскэ Союзай туhаламжаар Гаванада тусхай порт байгуулагданхай. Энэнь Латинн Америкын эгээн ехэ портнуудай нэгэн болоно. Энэ дүүрэн оньhожоруулагдаhан портдо хүдэлхын түлөө Кубын 260 мэргэжэлтэ эндэ бэлэдхэл гараhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гаванын загаhанай портдо.

ТАСС-ай фотохронико.

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

БЕЙРУТ. Ливанай газар дандын нилээд ехэнхи хубиие булимтаран эзэмдөөд байhан Израилиин ээрхэг түримхэйшүүлдэ Ливанай патриодууд шанга сохилто үргэлжэлүүлнээр. Ливаниин 17-до партизанууд Захранн хото шадар Израилиин ашаанай машиные хүреэлээд, бүудаhан байгаа. Ээрхэг түримхэйшүүл энэ районойдохи бүхы харгы замуудые бүhэлэн хаагаад, эндэхи нютагуудые нэгжэжэ бахалба. Ливанай хэдэн арбаад хүн баригдажа хаагдаа. Израилиин сэрэгэй вертолёдууд дүтэ шадарай hуурин тосхонууд дээгүүр оло дахин ниидэhэн байгаа.

Тэндэ байрладаг Израилиин сэрэгшэдые техникэ болон солдадуудаар хангалгаяа үргэдхэжэ байhан тухай шэнэ мэдээсэлнүүд Бекаа голhоо ороно. «Ас-Сафир» газетын мэдээсэлэнэй ёhоор, hүүлэй үдэрнүүдтэ ээрхэг түримхэйшүүл 30 бронетранспортер, Айн-Араб болон Джубб-Джаниндахи бэхилэлгэнүүдтээ эльгээhэн байна. Янта болон Кфар-Кукын районойдохи гүбээнүүд дээрэ самоходно гаубицануудай батарейнүүдые тодхон табиhан байха юм.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» ГЭҺЭН ОЧЕРКНУУДАЙ КОНКУРС

Асари алхамта арбан нэгэдэхи табан жэлэймнай үдэр, час, минута бүхэн ажалай баатаршалгын алтан дэбтэртэ шэнэ шэнэ нэрэнүүдые бэшэнэ, тэдэнэй алдар габьяата хэрэгүүдые Эхэ оронноймнай саашанхи эршэтэ хүгжэлтын эгээл һайхан жэшээ болгон суурхуулжа байнал. Тиигэншьегүй яахаб! Юуб гэхэдэ, шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхэ, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлдэг, һайн һайхан ёһо заншалнууд дээрэ хүмүүжэһэн ажалша хүн хадаа Совет ороноймнай ёһотойл омогорхолынь болонхой. Эдэбхи түгэс, зохёон байгуулхы ажалайнь зэргээр тэрээндэ алдар соло, нэрэ хүндэ олгогдоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол үндэһэн жэл болохо 1983 оной түрүүшын үдэрнүүдтэ Ажалай Алдар Солын бүхы гурбан шатын орденой түрүүшын кавалернууд тодоржо, Эхэ орон дотороо суурхажа байна. Тэдэнэй дунда барилгашан, бүд нэхэгшэ, токарь, хонишон, һааляшан, тракторист, булад хайлуулагша, комбайнер, жолоошон ба бусадшье мэргэжэлтэд бинил. Энэл жэлдэ байгуулагдаһаар жаран жэлэйнгээ жабхаланта ойе тэмдэглэхэеэ байһан манайшье Буряадай республикаһаа Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгарагшад нимэ үндэр хайрада түрүүшынхеэ хүртэжэ, соло габьяагаа холо ойгуур суурхуулха хабатаншье тодоржо магад. Тэрээндэ этигэхэ үндэһэн манда бии. Юуб гэхэдэ, үргэн уужам Буряад оронноймнай үлзы хэшэгтэ нютаг бүхэндэ ажал дээрээ алдаршаһан, хүдэлмэри хэжэ хүдэржэһэн, түрүү үзэл бодолтой, журам түгэс, ерээдүй руу эрмэлзэһэн һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд олон ха юм. Тэдэнэр лэ промышленна предприяти, барилганууд болон транспорт дээрэ, колхоз болон совхозуудта, арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын, элүүрые хамгаалгын, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй болон ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангагшадай дунда амжалтын найдамтай түлхюур, алтан жасань, журамай талаар шугам жэшээ боложо ябадаг гээшэ. Нүгөө талаһаа, нимэл хүнүүд КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулна.

«Буряад үнэн» газетын редакци эдэ бүгэдые хараадаа абажа, хүгжэлтэ түгэс социалис ажабайдалые зохёон байгуулагша манай үеын хүн тухай эрхим һайн очеркын заншалта конкурс 1983 ондо дахинаа соносхобо.

— «Манай үеын хүн» гэжэ ниитэ гаршаг доро дахинаа соносхогдоһон тус конкурс хадаа урда жэлнүүдэй конкурснуудай хуулита үргэлжэлэлынь, урдаа табиһан гол зорилгоёо шиидхэхэ талаар үшөө шэнэ, гүнзэгышье алхамынь болохо байха гэжэ уридшалан найдаха дүүрэн үндэһэтэйбди. Юуб гэхэдэ, түрэл Буряадаймнай Автономито Совет Социалис Республикын түүхэдэ онсо удха шанартай үйлэ хэрэг — тэрэнэй байгуулагдаһаар 60 жэлэйнь гайхамшагта ой гүйсэхэнь ха юм. Энэ ойн баяр «Манай үеын хүн» гэжэ конкурсдо хабаадагшадай урма зориг бадаруулха, ухаан бодолойнь уран һабагша дайраха байха гэжэ лаб этигэнэбди.

Конкурсдо ороһон материалнууд заншалта болоһон «Манай үеын хүн» гэһэн ниитэ гаршаг доро 1983 оной туршада газетымнай хуудаһануудта толилогдожо байха.

Уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэд, бүхы уншагшаднай соносхоһон конкурсдомнай эдэбхитэйгээр, эмхитэйгээр хабаадажа, бэлиг шадабарияа хурсадхыт, хаба шадалаа туршыт гэжэ уряалха байнабди.

«Манай үеын хүн» гэжэ конкурсдо илажа гарагшадта редакциин Хүндэлэлэй грамота нимэ шангуудтайгаар барюулагдаха гэжэ тогтоогдобо:

НЭГЭДЭХИ НЭГЭ ШАН — 100 ТҮХЭРИГ;
ХОЕРДОХИ ХОЕР ШАН — ТУС БҮРИДЭНЬ 50 ТҮХЭРИГ;
ГУРБАДАХИ ГУРБАН ШАН — ТУС БҮРИНЬ 30 ТҮХЭРИГ.

«Буряад үнэнэй» тус конкурсдо эльгээгдэһэн очеркын хэмжээн 8—10 хуудаһанһаа дээшэ байха зэргэгүй. Конкурсдо ерэһэн материалнууд гэдэргээ бусаагдахагүй.

Конверт дээрэнь «Очеркнуудай конкурсдо» гэһэн тэмдэг хээд, нимэ адресаар эльгээхыетнай гуйнабди: 670000, г. Улан-Удэ, ул Каландаришвили, 23, редакция газеты «Буряад үнэн».

Тус конкурсын дүнгүүд 1984 оной январиин 1-нэй номерто ниитэлэгдэхэ.

ГАЗЕТЫН РЕДАКЦИ.

МАРТАГДАШАГҮЙ МҮНХЭ ҮДЭРНҮҮ[Д]

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эгээл ехэ байлдаануудай нэгэн болохо Сталинградтахи байлдаан зургаан һара хахадай туршада үргэлжэлһэн байна. Сталинградые хамгаалагшад гэр бүхэнэй, үйлсэ бүхэнэй түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, дайсание бута сохиһон юм. Совет сэрэгшэд, тэрэ тоодо Волжско сэрэгэй флотилиин морягууд мүхэшэгүй алдар солодо хүртэжэ, Сталинградые хамгаалһан баатарлиг байлдаанда Совет Армида ехэ туһа хүргэн, уялгаяа нангинаар дүүргэһэн байна.

ТАСС-ай корреспондент Г. Савичевай гуйлтаар «Киров» гэжэ канонерскэ онгосын туһалагша байһан, һүүлдэнь «Руднев» гэжэ канлодкын капитан болоһон, отставкада гараһан нэгэдэхи рангын капитан Николай Яковлевич Волков флотилиин дайшалхы ябуулганууд тухай хөөрэнэ:

— 1941 оной август һарада далайн-сэрэгэй училищи һаяхана дүүргэжэ, лейтенант болоһон намайе Сталинградта бии болгогдожо байһан Волжско флотилида эльгээгээ бэлэй. Иигэжэ томилһониинь гайхалтайшаг байгаа, юундэб гэхэдэ, город тиихэдэ тылдэ байгаа. Харин һүүлдэ үзэгдөө, дуулдаагүй ехэ байлдаанай болоходо; флотили бии болгохо гэһэн шиидхэбэриин хэды сэсэн байһыень ойлгоо бэлэйб.

Волго дайсанда хаалта болохоһоо гадна ехэ ашаанай магистраль байгаа. Тэрэ хадаа түмэр замай арба гаран линиинүүдые халажа, Совет Армиие нефтеэр болон нефтепродуктнуудаар хангажа байһан зам боложо үгэһэн юм.

Эдэ ашаанай хэды ехэ удха шанартай байһые сэгнэхэнь бэрхэ. юундэб гэхэдэ, дэлхэйн хоёрдохи дайн, сэхыень хэлэхэдэ. мотоорой дайн байгаа гээшэ.

Флотилиин корабльнууд коммуникаци хангажа, дайсанда шанга сохилто үзүүлэн, ябаган сэрэг нүгөө эрьедэ гаргаад, артиллереэр туһалжа, нэгэ эрьеһээ нүгөө эрьедэ буу зэбсэг, эдеэ хоол, техникэ зөөхэ арга олгоо.

Флотилиин дайшалхы ябуулганууд 1942 оной июлиин 22-һоо хам эхилһэн байна. Эгээл энэ үдэр фашис авиаци Волго дээрэ түрүүшын минэнүүдые табиһан юм. Минын аюултай тэмсэл, пароходууд болон бусад транспортда агаарһаа добтолготой тэмсэл энэ үеын гол зорилго болоо бэлэй. 1942 ондо Волго руу 350 минэ хаягдаһан байгаа. Минэ бүхэниинь хэдэн зуугаад килограммай шэгнүүртэй һэн, нэгэ зариманиинь тонношье болодог бэлэй. Эдэ бүгэдэ ашаа зөөлгэдэ ехэ һаад унаруулдаг һэн, тиигэбэшье тральщигуудай экипажнуудай эрэлхэг зоригтой тэмсэлэй ашаар нэгэшье рейсые таһалдуулжа шадаагүй. 2-дохи дивизионой бронекатернууд Сталинградые хамгаалгын үедэ бүхыдөө 1 миллион тонно уһа түрисэтэй 128 жэн зам гаталуулһан байна. Энэл үедөө дайсанай авиациин 150 добтолгые өөрынгөө галаар сараа.

Сталинградай байлдаанай эхиндэ би «Киров» гэжэ канонерскэ онгосын командирай туһалагшын тушаалда байгааб. Буксирай пароходһоо хэһэн 400 тонно уһа түрисэтэй, 70 хүнһөө бүридэдэг экипажтай корабль һэн. 100 миллиметрэй хоёр буутай һэн. Тиигэжэ артиллериин талаар хүсэниинь ехэ бэлэй. Хоёр бригада болгогдоһон бэшэ канлодконуудшье нимэл хүсэтэй һэн. Тиимэ дээрэһээ Сталинградые хамгаалагшадта артиллериин зүгһөө туһалха гэһэн зорилго манда даалгагдаа.

Августын 5-да түрүүшын тулалдаан болоо һэн. Энэ үдэр фашистнууд Сталинградай урда зүгһөө добтолжо, сүмэ сохин, Волго руу гарахые һэдээ бэлэй.

Би командирай туһалагша һэн тула артиллериин дайшалхы частиин командир һэм. Эрьеһээ артиллереэр сохилто хэхэ гэһэн зорилго минии урда табигдаа, 2-дохи статьягай старшина, дохёо үгэгшэдэй отделениин командир Сергеев, харуулда байдаг матрос Сухин гэгшэдтэй 15-дахи стрелково дивизидэ би эльгээгдэһэн байгааб. Бидэ танкнуудай, автомашинануудай колонно-нуудай урдаһаа сохилто хээбди Волгын флотилиин канонерскэ онгосонууд дайсанай һэдэлгэнүүдые таажа, ехэ һаад ушаруулһан байха. Манай дайшалхы ажалай тон шухала тухайнь генерал-майор Ф. И. Толбухинай захиралта соо хэлэгдээ һэн. Тэрээнһээ нэгэ зарimыень дурдахамни: «Волгын сэрэгэй флотилиин 2-дохи бригада 1942 оной августын 30-һаа октябриин 31 болотор 57-дохи армиин бүридэлдэ орожо, Сталинградые урда зүгһөөнь хамгаалалгада хабаадалсаа. [...] тулалдаануудта [...] социалис гүрэн [...] орондоо үнэн [...] зоригтой байһан [...]

Канонерскэ о[...] бүридэл эрхим һ[...] дажа, баатарша[...] дайсание һамна[...] шань табяагүй [...]

Мүн ондоо [...] нонерскэ онгосо[...] татайгаар дайла[...] зөөжэ ябаһан [...] эсэшэ сусашагү[...] лаа. Тэдэнэр б[...] 82 мянган сэр[...] мянган шархата[...] зүүн эрьедэ гар[...] Олон тоото арти[...] нууд. автомаши[...] гэй хэрэгсэлнүү[...] рэгэй бусад аша[...] эрьедэ гаргагдаһ[...]

Далайн сэрэг[...] дивизинүүдэй б[...] дануудай бүрид[...] даа Сталинград[...] дайсадые хамха [...] совет сэрэгшэдэй [...] гада Волгын сэр[...] линин оруулһан [...]

ДОСААФ-ай КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Буряадай АССР-эй ДОСААФ-ай XIII областной конференци Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ.

ДОСААФ-ай областной комитедэй түрүүлэгшэ А. П. Коржов тоосоото элидхэл хэбэ. Һүүлээрнь делегадууд шалгалтын комиссиин элидхэл шагнаа.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ ДОСААФ-ай Захааминай районно организациин шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. К. Буборин, ЛВРЗ-гэй комсомолой организациин секретариин орлогшо А. А. Гаврилов, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Б. Д. Чимитов, кооперативна техникумэй парторганизациин секретарь В. А. Рыгин, Кабанскын авто-һургуулиин начальник А. А. Агафонов, Онохойн модоной комбинадай ДОСААФ-ай организациин түрүүлэгшэ А. П. Булдынов, эдир технигүүдэй республиканска станциин методист А. Г. Ермолаев, ДОСААФ-ай Прибайкалиин райкомой түрүүлэгшэ А. Н. Горбунов, оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй профкомой түрүүлэгшэ Е. Н. Осецкая, ДОСААФ-ай Кабанскын райкомой түрүүлэгшэ В. Н. Каширихин, ДОСААФ-ай ЦК-гай таһагай начальник А. К. Мысливец, КПСС-эй обкомой инструктор П. М. Кузнецов гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

ДОСААФ-ай XIII областной конференциин тогтоолые делегадууд нэгэн дуугаар баталаа.

ДОСААФ-ай IX Бүхэсоюзна съездэ Буряадай организациһаа ошохо делегадууд һунгагдаа.

Буряадай АССР-эй ДОСААФ-ай областной комитедэй түрүүлэгшээр А. П. Коржов дахинаа һунгагдаба.

Манай корр.

ГОЁ ҺАЙХАН ЗУРАГ — ЛОТЕРЕЙН БИЛЕДЭЭР

Уран һайханай Бүхэсоюзна лотерейн бии болгогдоһоор 20 жэл гүйсэбэ. Энэ ойн баярые угтуулан, удаадахи арбадахи выпуск гаргагдаа. Үнгэрһэн юһэн тиражай (хоёр жэл соо нэгэ дахин гаргагдадаг) дүнгөөр хоёр миллион түхэригэй шүүбэри тудаһан байна. Тэдэнь ороноймнай мэдээжэ уран гартанай бүтээлнүүд болоно гэбэл: Д. Мочальскиин «Палатки на Ишиме», Б. Яковлевай «Лед прошел», С. Григорьевой «Теплый ветерок» А. Грицайн «Погожий день», М. Беловой натюрмортнууд, С. Коненков, Н. Томский, М. Аникушин гэгшэдэй скульптуранууд болоно.

Уран һайханай лотерейн ашаар дүрсэлэн бүтээдэг искусстваар хори гаран номууд хэблэгдэн гараад, олоной дунда тараагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, «Гүрэнэй Эрмитаж», «Третьяковско галерей», «Ородой музей» гэхэ мэтэ номууд тэдэнэй тоодо ороно.

Мүнөө арбадахи лотерей үнгэргэлгэдэ бэлдэлгэ боложо байна. Арадай уран зураашад, искусствын габьяата ажал ябуулагшад лотерейдэ хабаадахаяа бэлдэнэ. Уран зураашадай областной болон республиканска отделениинүүдһээ тус лотерейн шүүбэритэ фонддо зохёолнууд орожо эхилэнхэй. Тэдэнһээ гадна, белорус хрусталяар хэгдэһэн сэсэгэй вазанууд, фужернүүд, дулевска шаажанаар хэгдэһэн кофейнэ сервизүүд болон сайн амһарта эндэ ороно.

Федоскин, Жостов, Богородский гэгшэд арадай уран бүтээлнүүдые: шкатулка, табюур, модон болон яһан дээрэ һиилэгдэһэн зүйлнүүдые лотерейн нааданда дураадханхай.

Мүн баһа ондоошье шүүбэринүүд тэндэ бии. Жэшээлхэдэ, орон дотороо болон хилын саагуур аяншалха путевконууд, искусстваар номууд гэхэ мэтэ. Тиихэдэ «Киевский музей русского искусства» гэжэ ном хэблэлһээ һая гараба. Тэрэние ирахадаа, Маковский, Врубель, Рерих, Васильев, Айвазовский, Шишкин гэгшэдэй гоё һайхан зурагуудтай танилсаха байнабди.

Уран-һайханай лотерейн арбадахи тиражай шүүбэридэ ханын захада табиха уран гоёор шэмэглэгдэһэн мебелиин оруулагдаһаниинь һонирхолтой юм. Тус лотерейдэ дүн хамта 200 мянга шахуу түхэригэй шүүбэри бууха ёһотой.

Шүүбэриин тираж 1983 оной декабрь соо Москвада гаргагдаха.

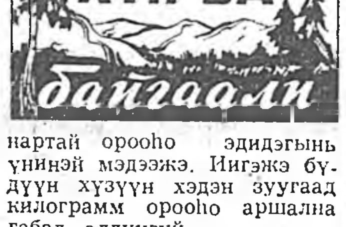

АНГУУДАЙ ҮБЭЛЭЙ АЖАМИДАРАЛ

Үбэлэй дунда һара —янгинама хүйтэн январь тухай «наран зун тээшээ, үбэл хүйтэн тээшээ» гэжэ ород зон хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье, энэ үедэ үдэр «борбилоогой алхамаар» нэмэжэ, хүйтэн улам шангададаг гээшэ. Январь һарада зарим үдэшэ, үглөөниинь 35—40 градус хүйтэн болодог, заримдаа бүри ехээршье хүйтэрдэг. Һарын һүүлээр Байгал далай мүльһэн хуягаар хушагдажа захалдаг.

Хээрэ амидардаг зэрлиг ангууд, шуоуудта үбэл эгээл бэрхэтэй хаһа гээшэ. Шубууд энэ үедэ дааража, хоолоор дуталдажа ядардаг. Хүхэ буха, шиисгалдай, шаазгай, турлаагууд айлай газаагуур үбдэл-сүбдэл түүжэ амидардаг. Тиихэдэ һойр, хура, хүдүүнүүд хуһанай буурсаг суглуулжа хооллоно. Тэдэнэр һүниндөө саһан доро хонодог. Юуб гэхэдэ, тэндэнь нэхы хүнжэл доро ороһондол адли һалхигүй бүтүү, дулаан байдаг гээшэ.

Ой соо ороходоо, үбдэгсөө саһан. Хон жэн, агаар тунгалаг. Нарһанай мүшэр дээрэ тогтошоһон саһан элдэб ангуудай дүрсэ мэтээр холоһоо үзэгдэнэ. Түгсэг дээрэ тогтоһон саһан томо сагаан һархяаг шэнгеэр харагдана. Саһа шуурганда ядарһан туруута ангууд үндэр газарһаа саһа багатай бэлшээридэ буунхай. Гүрөөһэд сабшалан, таряалан шадар, ойн соорхой, хадын майлада гаража бэлшэнэ. Үдэртөө буртаг шэрэнги соо хороно. Урда хүлнүүдээрээ газарта хүрэтэр саһа этэржэ хэбтээд, хибэдэһээ хибэжэ амардаг. Гуранай яһан эбэр үни унанхай. Эгээл мүнөө үедэ, январиин һүүл багаар гуранай шэнэ шуһан эбэр ургажа эхилхэ. Хандагайнууд уляаһатай шэдхэ соо, ехэнхи ушарта гол горхоной эхиндэ байрлана. Хара тураг үбэлдөө бургааһанай үзүүр, уляаһанай жэжэ мүшэр эдинэ. Ута шасатай хадаа гүнзэгы саһанда тогтонгүй дуратай газартаа хүрэжэ бэлшэнэ. Тэдэнэй хүрзэ шэнги хабтагар томо эбэр үбэлэй дунда һарада —январь соо унадаг.

Бугануд эдеэлсэ баянтай газар бэдэржэ, түймэртэ дүрэһэн хохюуртай хүндынүүдтэ байрлана. Тэдэнэр айхабтар һэргэг һонор һэн тула харууһатай газарта, хадын оройдо гаража, үдэртөө хэбтэжэ амардаг. Бугын яһан эбэр мартын тэнгээр унажа захалха.

Буга хандагайнууд газарай хүрьһэнһөө бушхаһан хужарай амтатай тошо долёохоёо һүниндөө голдо ородог болонхой

Бодон гахайнууд һамарай борбоосгойнуудые бэдэржэ, хушатай хадануудта байрлана. Хүйтэнэй үедэ гахайнууд олоороо сугларжа, модоной мүшэр, хуурай набшаһа, нобшо хэжэ, хамтадаа обоорон хононо. Ороонойнгоо үедэ хадаралдажа, тамираа алдаһан азарга гахайнууд һүрэгһөө амяарлан хоолложо, шадал тэнхээгээ заһана.

Эшээндэ ородог амитад: баабгай, доргон, тарбаган, заряа, зумбараа болон жэрхинүүд — нүхэн соогоо набшаһа намаа бамбайтар дэбдеэд, үбэлые унтажа үнгэргэнэ.

Таряанай поли, сабшалан дээгүүр бүдүүн хүзүүнэй мүрнүүд олоор дайралдана. Энэ арьяатан нэгэхэн һүниин туршада арбаад модоной зайда агнаха шадалтай. Бүдүүн хүзүүн хүдөө ажахыда туһатай амитанай нэгэн болоно. Энэ мяхаша арьяатан нэгэ жэлэй туршада хэдэн зуугаад хулгана, зумбараануудые хюдадаг юм. Жэшээлхэдэ, үбэлдөө бүдүүн хүзүүн эшээндэ хэбтэһэн зумбараануудай нүхэ малтажа ороод, досоонь байрлагшадые дууһыень барижа эдидэг. Садхалан ябаа һаа, хулгана, зумбараануудые барижа, нэгэ нүхэн соо суглуулан нөөсэлдэг. Нэгэ зумбараанай зундаа 16 килограмм шэлэмэл һайн шанартай ороһо эдидэгынь үниинэй мэдээжэ. Иигэжэ бүдүүн хүзүүн хэдэн зуугаад килограмм ороһо аршална гэбэл алдуугүй.

Энэ үедэ ангуудай нэхы нэмэргэ үдхэн, ута болонхой. Елэн харахан ноохотой булган хоол бэдэржэ, нүхэнһөө холуур бүхэли һүниндөө зайгуултана. Энэ габшагай шуран арьяатан шандага, хэрмэ, хулгана болон саһан доро шэбээлһэн хура, һойрнуудые шадамараар барижа эдинэ. Хабаргыншье дайралдаа һаа, шэлэ хүзүүн дээрэнь саб буугаад, гүрээень таһа хазажа унагаадаг. Һалхин шуурганай буухада, булган хэдэн үдэрэй туршада нүхэнһөө гарангүй, урид барижа нөөсэлһэн хулгана болон элдэб бишыхан шубуухайнуудаар хооллоно.

Хүйтэн жабартай үдэрнүүдтэ хэрмэн модоной хүнды соо элдэб мүшэрнүүдээр хэһэн дулаахан хурил соогоо ехэнхи сагаа үнгэргэнэ. Үглөөнэй сагаан жабарай буурахалаар хэрмэн хурилһаа гаража, һагсагархан һүүлээ заһадаг, арбагархан һабарнуудаараа үһэ ноохоёо сэбэрлэдэг. Тиигээд модоной оройһоо һүрэн буужа, намартаа хадагалһан һамарай борбоосгой, хатааһан һархяагуудаа бэдэрхэеэ ошодог юм.

Хэрмэнэй арһан эгээ мүнөө үедэ һайн шанартай болонхой. Хөөбэринь үдхэн, ноохониинь ута. Ангуушад хэрмэ саһан дээрэ мүрөөрнь дахажа, хурилһаань гаргажа буудадаг. Олонхи ушарта нэгэ модонһоо хоёр хэрмэн баригдана.

Энэ үедэ шоныn ороон эхилжэ, арьяатад таба-зургаагаараа һубарилдан зайгуултана. Тэдэнэр үлэгшэнөө буляалдажа, улаа маахай болотороо наншалдана, бэе бэеэ зулгаалдана. Тиихэдэ бэе тамирайнгаа талаар шадалтай эрэ шоно намнаад, үлэгшэнтэеэ хамтаржа, нэгэ бүлэ болодог байха юм.

Шононууд агнууриин ажахыда горитойхон хохидол ушаруулна. Үбэлэй үедэ эдэ арьяатад шандага, гүрөөһэ олоор барижа эдинэ. Бугануудые боорлон намнажа, хабсагайһаа халяана. Хандагайнуудые елүүр мүльһэн дээгүүр халтируулжа унагаагаад, барижа эдинэ. Эгээл мүнөө үедэ шонын ябадаг газарта хоро хаяжа, хабхаан табижа, эдэ хүхэ дээрмэшэдые усадхаха зохид хаһа ерээ.

М. ГЫЛЫКОВ.
биолог-охотовед.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ҺҮБЭЛГЭН УХААНАЙ МҮРЫСӨӨН

ВЛКСМ-эй ЦК-гай шанда хүртэхын түлөө республикымнай пионерскэ дружинануудай дунда «Белая ладья» гэһэн клубуудай мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хүдөөгэй эдир шатаршад илангаяа һайнаар наададаг болоо гэжэ тус мүрысөөн тодорхойлбо. Түнхэнэй районой Толтойн, Хурамхаанай районой Уланхаанай дунда һургуулинуудай пионернүүд һайнаар наададаг шадабаряа харуулаа. Уланхаанай Сэсэгма Цырендоржиева, Женя Будаева, Толтойн Сэсэг Конякова гэгшэд хүбүүдтэй ана-мана наадаа. Мүн лэ эгэшэ дүү Сэсэгма Туяна Цырендоржиеванууд, аха дүү Бадма Сэсэг Коняковууд, Олег Марина Ринчинимаевууд, Баатар Баир Заятуевууд ехэ эдэбхитэйгээр мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Тиигэжэ 35 очко абаха ёһотой һаа, 29,5 очкотойгоор Улаан-Үдын 35-дахи дунда һургуулиин команда түрүү һуурида гараба. 7-дохи, 42-дохи һургуулинуудай командануд 24,5 очкотой байхадань, илаһан олон партинуудтай 42-дохи дунда һургуулиин командада 2-дохи һуури олгуулагдаа. Хүдөөгэй командануудай дунда Толтойн, Хэжэнгын шатаршад мүн лэ адли 15 очкотой байба. Толтойн команда олон партинуудта илаһан байжа, түрүү һуурида гараба.

Олон эдир шатаршад өөһэдынгөө хюлгэнүүд дээрэ һайн дүнгүүдые харуулаа. Улаан-Үдын 7-дохи дунда һургуулиин һурагша О. Болдырев долооной 6 очко абаа. 35-дахи дунда һургуулиин пионернүүд Б. Дашинимаев, В. Суходеев, В. Косяков гэгшэд тус тустаа мүн лэ 6 очко абаһан байна. Басагадай дундахи мүрысөөндэ Хэжэнгын М. Ринчинимаева долооной 6 очкотой боложо, түрүү һуурида гараа.

ВЛКСМ-эй обкомой ба горспорткомитедэй грамотанууд, дурасхаалта шангууд илаһан командануудта болон эдир шатаршадта барюулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад — эгэшэ дүү хоёр Олег болон Марина Ринчинимаевууд. Марина басагадай дундаһаа түрүү һуури эзэлээ, харин Олег эгээл эдир хабаадагша юм — тэрэ хоёрдохи класста һурадаг.

В. ПЛУТТЫН фото.

Л. ГАРМАЕВА,
«Белая ладья» клубай республиканска штабай түрүүлэгшэ.

«ЮНОСТЬ» ТҮРҮҮЛЭЭ

«Гүрэмэл бүмбэгэ» гэһэн ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө түгэсхэлэй республиканска мүрысөөн наһаарнь хубаарилһан хоёр бүлэгүүдэй дунда үнгэргэгдэбэ. Районно, городской болон кустовой мүрысөөнүүдтэ илаһан 8 команда эндэ хабаадалсаа.

Ахалагша наһанай бүлэгэй дундахи мүрысөөндэ В. Карпухинай хүтэлбэрилдэг Железнодорожно районой «Юность» гэһэн командын хоккеистнүүд түрүү һуури эзэлбэ. Хэжэнгын районой хоккеистнүүдые 2 : 1, Бэшүүрэй командые 2 : 1 тоотойгоор тэдэнэр илажа, Загарайн хоккеистнүүдтэй тэнсэһэн байна. Хоёрдохи һуурида Хэжэнгын районой «Юность» команда гараа. Хориин районой Дима Борисов, Хэжэнгын районой Лубсан Дубшанов, Железнодорожно районой Петя Шангин гэгшэд ахалагша наһанай бүлэгэй дунда эрхим наадагшад гэжэ тодорхойлогдобо.

Бага наһатанай дунда Загарайн районой Новоильинскын дунда һургуулиин «Лесник» гэһэн команда (тренерынь Г. Бюрюков) түрүү һуурида гараа. Железнодорожно болон Хэжэнгын районуудай эдир хоккеистнүүд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Н. ТРИФОНОВ.

САНА

САНАШАД МҮРЫСЭБЭ

«Труд» бүлгэмэй кубогта хүртэхын түлөө үйлэдбэриин арбаад коллективэй түлөөлэгшэд санаар урилдаба. Кабанскын районой Сэлэнгэ һууринайхид спортдо, илангаяа санада дуратай гэжэ мүрысөөн элирүүлээ. Тиигэжэ «Главбурятстрой» трестын барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин барилгашад командаараа нэгэдэхи һуури эзэлбэ. «Электромашина» заводой, Улаан-Үдын лесотехникумэй санашад удаадахи һууринуудта гараа.

10 километрэй зайда түрүүлэн эрэшүүл урилдаба. Республикымнай баян дүршэлтэй санашадай нэгэн, спортын мастерта кандидат Вячеслав Романов 35 минута 01 секунда соо энэ зайе гаталжа эрхимлэбэ. Владимир Беломестнов (БСХИ), Владимир Налабардин (Сэлэнгэ) удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Эхэнэрнүүдэй дунда 5 километрэй зайда урилдаанда Сэлэнгын ДЮСШ-гай түлөөлэгшэ Ирина Жилина хоёрдохи һуури эзэлһэн басаганһаа нэгэ минута тухай урид ерээ. «Электромашина» заводой техник Надежда Шилова — хоёрдохи һуурида, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй слесарь Надежда Лопатина гурбадахи һуурида гарабад.

В. СИДОРОВ.

ТОБШОХОНООР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Душанбе хотодо боложо дүүрэбэ. Эндэ манай республикын түлөөлэгшэд Забайкалиин сэрэгэй округой суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, амжалтатайгаар мүрысэһэн байгаа. Уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова 3 мянган метртэ 9 минута 35 секунда саг харуулжа, илалта туйлаба. Наташа Соломинская басагадай дунда 2 мянган метртэ урилдахадаа, бронзо медаляар шагнагдаа. Уласхоорондын классай спортын мастер П. Яковлев, спортын мастернууд Е. Ситникова, Г. Темников гэгшэд яһала үндэр дүнгүүдые туйлаһан байна.

ТЕННИС. Һурагшадай дунда столой теннисээр Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Хабаровск хотодо болобо. Манай республикын һурагшад Хабаровскын болон Примориин хизаарнуудай суглуулагдамал командануудые — 10 : 6, Амарай областиин түлөөлэгшэдые 11 : 5 тоотойгоор шүүгээд, түгэсхэлэй мүрысөөндэ Шэтын областиин теннисистнүүдые илажа, зонын чемпионууд болоо. Наташа Гершман, Владимир Буянов, Сергей Ушаков гэгшэд дундуур наһанай, спортын мастерта кандидадууд Андрей Колмаков, Руслан Ситников гэгшэд аха наһанай бүлэгтэ шалгарһан байна Тиигэжэ тэдэ РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

ХОККЕЙ. Бүмбэгэтэй хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ нааданда прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй хоккеистнүүд Шэнэ-Бэрээнэй командые 6 : 4 тоотойгоор шүүгээ.

ВОЛЕЙБОЛ. Һурагшадай дунда волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Захааминай районой хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад хүбүүд болон басагадай бүлэгтэ илалта туйлаба. Прибайкалиин, Сэлэнгын, Кабанскын районуудай түлөөлэгшэд шангай һууринуудта гараһан байна.

Багшанарай училищинуудай басагадай дунда волейболоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй спортзал соо боложо байна. Түрүүшын үдэр Хабаровска хизаарай Биробиджанай спортсмен басагад манай республикын багшанарай училищиин һурагшадые — 3 : 0, Примориин хизаарай волейболистканууд Амарай областиин спортсменкэнүүдые 3 : 1 тоотойгоор шүүгээ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА Б[УРЯТИИ]

Нэгэдэхи
«Библиотекэнүүд дүршэлые олон[...]

Хоёрдохи [...]

Гурбадахи [...]

Дурбэдэхи [...]

СЭНХИР[ЭЙ ...]

НЭГЭДЭХИ П[РОГРАММА]
Москва. 8.55 [...]

ХОЁРДОХИ П[РОГРАММА]
Москва. [...]

Редактор Р. Б. [...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-03, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-25, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография [...] ственного комитета Бурятской [...] делам издательств полиграфи[и ...] ной торговли.
Н-00307. Заказ № 16. Индекс [...]